

Projektowane Postanowienia Umowy w sprawie zamówienia publicznego

Umowa nr

zawarta w dniu2025 r. w Gdańsku pomiędzy:

Gdańską Infrastrukturą Społeczną Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku (80-809), ul. Ptasia 37 wpisaną do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ VII Wydział Gospodarczy KRS pod numerem 0000261232, NIP 957-094-64-05, REGON: 220270440, o kapitale zakładowym 151.960.000,00 zł w całości wpłaconym, reprezentowaną przez:

Aleksandrę Krzywosz - Prezesa Zarządu

zwaną w treści umowy **ZAMAWIAJĄCYM**,

a

.....

zwaną w dalszej treści umowy **WYKONAWCĄ**

w wyniku przeprowadzonego przez Zamawiającego postępowania o udzielenie zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego o którym mowa w art. 275 ust. 1 Ustawy z dnia 11 września 2019 roku Prawo Zamówień Publicznych została zawarta Umowa o następującej treści:

UMOWY O ROBOTY ROZBIÓRKOWE

§ 1

Przedmiot umowy

1. Zamawiający zleca a Wykonawca przyjmuje do wykonania roboty rozbiórkowe polegające na rozebraniu dwóch budynków przy ul. Ogińskiego 5 i 6 w Gdańsku.
2. Szczegółowy zakres rozbiórki obejmuje:
 - Protokolarne przejęcie placu budowy,
 - Wykonanie ogrodzenia typu pełnego terenu rozbiórki i właściwe jego oznaczenie przy jednoczesnym zachowaniu ogrodzenia istniejącego i jego odpowiednim zabezpieczeniu,
 - Ustanowienie Kierownika Budowy oraz Inspektora BHP z odpowiednimi kwalifikacjami,
 - Zgłoszenie rozpoczęcia rozbiórki do PINB,
 - Upewnienie się przed podjęciem robót, iż wewnątrz budynku nie znajdują się osoby postronne,
 - Przed rozpoczęciem prac rozbiórkowych konieczne jest zgłoszenie odłączenia budynków od sieci, a następnie unieczynnienie i usunięcie wszystkich przyłączy potwierdzone przez gestorów sieci.
 - Wykonanie rozbiórki budynku trzykondygnacyjnego (1 kondygnacja podziemna, 2 kondygnacje nadziemne) z poddaszem nieużytkowym o powierzchni zabudowy 89 m²

i kubaturze 833,26 m³ położonego przy ul. Ogińskiego 5 w Gdańsku oraz budynku czterokondygnacyjnego (1 kondygnacja podziemna i 3 kondygnacje nadziemne) z poddaszem częściowo użytkowym o powierzchni 85,44 m² oraz kubaturze 915,87 m³ położonego przy ul. Ogińskiego 6 w Gdańsku. Wniosek o pozwolenia na rozbiórkę złożony został 21.01.2025 r.

- Zapewnienie prowadzenia dziennika rozbiórki,
 - Postępowanie przy robotach rozbiórkowych w zgodzie z przekazanym przez Zamawiającego projektem rozbiórki stanowiącym załącznik nr. 8 do SWZ, przy czym Wykonawca zobowiązany jest uwzględnić we własnym zakresie zmiany stanu faktycznego, które zaistniały w budynku od dnia sporządzenia projektu do dnia rozpoczęcia rozbiórki, a także poinformować o nich niezwłocznie Zamawiającego,
 - Dbłość o bezpieczeństwo na placu budowy i w jego otoczeniu przed rozpoczęciem robót i w trakcie ich trwania,
 - Wykonawca podczas realizacji przedmiotu umowy zapewni spełnienie technicznych kryteriów kwalifikacji robót pod kątem oceny ich wpływu na środowisko - zgodnie z Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 (załącznik nr. 5 - Poradnik Potwierdzenia zgodności z regułą DNSH) - w szczególności:
 - Wykonanie audytu przedrozbiórkowego,
 - Sporządzenie wykazu odpadów i planu segregacji odpadów,
 - Sporządzenie wykazu działań skutecznie zapobiegających emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń,
 - Wykonanie audytu porozbiórkowego
 - Zapewnienie całodobowej ochrony terenu robót rozbiórkowych,
 - Zakończenie rozbiórki protokolarnym przekazaniem Zamawiającemu uprzątniętego placu budowy oraz jego bezpośredniego sąsiedztwa z pozostałości po rozbiórce.
3. Ponadto Wykonawca wykona wszelkie roboty w obrębie przedmiotu robót rozbiórkowych niezbędne do tego, aby teren działek o nr ewid. 74/3; 74/4 obr. 0704.2045 został doprowadzony do stanu, w którym możliwe będzie przeprowadzenie inwestycji budowlanej na przedmiotowych działkach, w tym usunie wszystkie pozostałości z gruntu i uprzątnie teren działek.
4. Wykonawca w ramach swoich obowiązków poniesie wszelkie koszty prowadzonych robót i innych świadczeń wynikających z niniejszej umowy, a także tych świadczeń, których wykonanie jest niezbędne w celu prawidłowego wykonania umowy, a które nie zostały przewidziane w wyraźny sposób w treści niniejszej umowy, a konieczność ich wykonania wynika z obowiązku wykonania innych świadczeń, wyraźnie w treści umowy przewidzianych.

Wykonawca w szczególności poniesie we własnym zakresie koszty postępowań administracyjnych, uzyskania niezbędnych pozwoleń i uzgodnień, ewentualnej zgody na zajęcie pasa drogowego, a także poniesie koszty innych dokumentów, zgód i decyzji niezbędnych do wykonania przedmiotu niniejszej umowy.

5. Roboty rozbiórkowe wykonane zostaną zgodnie z niniejszą Umową oraz Dokumentacją Projektową, o której mowa powyżej, zasadami wiedzy technicznej w budownictwie, obowiązującymi normami, w szczególności normami bezpieczeństwa i higieny pracy, oraz w poszanowaniu wszelkich słuszych interesów Zamawiającego oraz interesów osób trzecich,
6. Wszelkie prace należy wykonywać przy szczególnym uwzględnieniu budynków sąsiednich, wszelkie roszczenia powstałe w wyniku uszkodzenia budynków sąsiednich obciążają wykonawcę. Wykonawca wykona inwentaryzację dróg, budynków oraz obiektów sąsiednich przed przystąpieniem do wykonywania robót rozbiórkowych, a następnie ich monitoring podczas trwania robót rozbiórkowych.

§ 2

Obowiązki i prawa Wykonawcy

1. Wykonawca zobowiązuje się do wykonania przedmiotu Umowy zgodnie z SWZ, dokumentacją projektową, przepisami, normami i zasadami wiedzy technicznej oraz specyfikacjami technicznymi, a także wskazówkami Zamawiającego. Wykonawca zobowiązuje się do podjęcia wszystkich obowiązków wymienionych wyraźnie w treści niniejszej Umowy, a także dokonania wszelkich czynności niezbędnych do wykonania przedmiotu Umowy, nawet gdyby czynności te nie zostały w wyraźny sposób przewidziane w jej treści. Wykonawca oświadcza, że zapoznał się z Dokumentacją oraz upewnił się i nie zgłasza uwag, co do jej prawidłowości i kompletności, a także prawidłowości i kompletności oferty oraz kosztów poszczególnych robót, które powinny pokryć wszystkie jego zobowiązania, a także wszystkie czynności niezbędne do właściwego wykonania i ukończenia robót oraz usunięcia wad.
2. Wykonawca oświadcza, że zapoznał się z terenem budowy i jego otoczeniem, warunkami realizacji Umowy oraz dokumentacją projektową.
3. Wykonawca zapewni sobie we własnym zakresie pobór energii elektrycznej i wody oraz poniesie koszty ich zużycia w trakcie realizacji przedmiotu Umowy.
4. Wykonawca ma obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia podczas wykonywania wszystkich czynności na terenie budowy, zgodnie z planem BIOZ. Za nienależyte wykonanie tych obowiązków wykonawca będzie ponosił odpowiedzialność odszkodowawczą.
5. W trakcie realizacji niniejszej Umowy Wykonawca zobowiązany jest posiadać ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzonej działalności związanej z robotami, których dotyczy niniejsza Umowa i od odpowiedzialności cywilnej za szkody oraz następstwa nieszczęśliwych wypadków dotyczących osób trzecich, powstałe w związku z prowadzonymi robotami, w tym także ruchem pojazdów mechanicznych.

6. Wykonawca ma obowiązek zapewnienia Zamawiającemu, wszystkim osobom przez niego upoważnionym, innym uczestnikom procesu budowlanego, dostępu do terenu budowy i do każdego miejsca, gdzie roboty w związku z Umową będą wykonywane.
7. Wykonawca utrzyma w czystości i porządku miejsce swoich prac i zaplecza, usunie i wywiezie na wysypisko miejskie wszelkie powstałe odpady, gruz budowlany oraz odpady wielkogabarytowe i in. zgodnie z zasadami gospodarowania odpadami na terenie Gminy Miasta Gdańska. Wykonawca dokona wszelkich czynności niezbędnych do bezpiecznego i zgodnego z prawem usunięcia ewentualnych odpadów niebezpiecznych. Wykonawca zobowiązuje się do prowadzenia gospodarki odpadami zgodnie z Ustawą z 14 grudnia 2012 r. o odpadach z późniejszymi zmianami oraz regułami DNSH.
8. Wykonawca zobowiązuje się do oznakowania terenu budowy zgodnie z wymogami i zabezpieczenia go zgodnie z przepisami BHP i p. poż. oraz pokrycia kosztów wszelkich robót i czynności związanych z wdrożeniem zaleceń z tym związanych.
9. Jeżeli zajdzie taka potrzeba, Wykonawca zobowiązuje się do dokonania aktualizacji wszelkich uzgodnień, pozwoleń, zgód i decyzji administracyjnych oraz uzyskania ewentualnych nowych uzgodnień, pozwoleń, zgód lub decyzji niezbędnych dla prawidłowego wykonania robót i ukończenia przedmiotu umowy. Wypełnienie wszelkich zobowiązań wynikających z decyzji, uzgodnień i postanowień stanowiących załącznik do dokumentacji projektowej, należy do obowiązków Wykonawcy.
10. Wykonawca zobowiązany jest do całodobowej ochrony terenu budowy, w tym mienia Zamawiającego znajdującego się na tym terenie oraz mienia własnego od dnia przekazania terenu budowy do dnia podpisania protokołu odbioru końcowego.
11. Wykonawca na własnym staraniem i na własny koszt dostarczy wszelkie niezbędne do wykonania przedmiotu Umowy materiały i urządzenia, a także wykona i następnie usunie skutki wszystkich robót tymczasowych.
12. Wykonawca przekaze Zamawiającemu dokumenty związane z oceną inwestycji pod kątem zgodności z regułą DNSH: audyt przedrozbiórkowy, wykaz odpadów i plan segregacji odpadów, Wykaz działań skutecznie zapobiegających emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń oraz audyt porozbiórkowy. „Poradnik dla inwestorów realizujących inwestycje mieszkaniowe finansowane z udziałem środków KPO. Potwierdzenie zgodności z regułą DNSH.” stanowi załącznik nr 5 do Umowy.
13. Od daty protokolarnego przejęcia terenu budowy, aż do chwili odbioru końcowego robót Wykonawca ponosi odpowiedzialność na zasadach ogólnych za wszelkie szkody wynikłe na tym terenie, przy czym domniemywa się odpowiedzialność Wykonawcy.
14. Wykonawca wykona inwentaryzację dróg, budynków oraz obiektów sąsiednich przed przystąpieniem do wykonywania robót rozbiórkowych, a następnie będzie prowadził monitoring podczas trwania robót rozbiórkowych.

§ 3

Obowiązki i uprawnienia Zamawiającego

1. Zamawiający zobowiązuje się wobec Wykonawcy do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem i nadzorowaniem robót w terminach i na zasadach określonych w Umowie i ustawie PB.
2. Do podstawowych obowiązków Zamawiającego należy w szczególności:
 - a) Protokolarne przekazanie Wykonawcy terenu budowy

- b) decydowanie o określonych Umową sprawach pomiędzy Zamawiającym i Wykonawcą
- c) terminowe przystąpienie do dokonywania odbioru przedmiotu Umowy.

§ 4

Terminy realizacji umowy

1. Termin rozpoczęcia realizacji umowy ustala się na dzień podpisania Umowy lub na dzień otrzymania przez Zamawiającego pozwolenia na rozbiórkę zgodnie z wnioskiem z dn. 21.01.2025 r. w zależności od tego co nastąpi później.
2. Za zakończenie realizacji umowy uznaje się spełnienie łącznie trzech warunków:
 - zakończenie robót potwierdzone wpisem do dziennika rozbiórki,
 - zgłoszenie zakończenia robót rozbiórkowych,
 - podpisanie przez Strony protokołu zakończenia robót i przekazania przez Wykonawcę przedmiotu Umowy Zamawiającemu, zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy, z uwzględnieniem postanowień §16 niniejszej Umowy.

Termin realizacji przedmiotu ustala się na

4. Terminy realizacji przedmiotu umowy w zakresie udzielonej przez Wykonawcy rękojmi i gwarancji ustala się zgodnie z §16 niniejszej Umowy.
5. Przekazanie terenu budowy przez Zamawiającego nastąpi w terminie do 7 dni od dnia podpisania niniejszej Umowy lub otrzymania decyzji o pozwoleniu na rozbiórkę zgodnie z wnioskiem z dn. 21.01.2025 r., w zależności od tego co nastąpi później.

§ 5

Wynagrodzenie

1. Za wykonywanie prac, o których mowa w §2 ust. 1 Umowy Wykonawca otrzyma wynagrodzenie ryczałtowe zgodnie z art. 632 KC w wysokości:
 - wartość netto: zł (słownie:.....),
 - podatek VAT 23% w wysokości: zł
 - wartość brutto: zł (słownie:.....).
2. Zamawiający ma obowiązek zapłaty Wykonawcy umówionego wynagrodzenia ryczałtowego określonego w pkt. 1., ewentualnie pomniejszonego o wartość ograniczonego przez Zamawiającego zakresu rzeczowego przedmiotu Umowy rozliczonego zgodnie z pkt. 5. Wynagrodzenie, to obejmuje wszelkie koszty związane z realizacją przedmiotu Umowy, w tym ryzyko Wykonawcy z tytułu oszacowania wszelkich kosztów związanych z realizacją przedmiotu Umowy. Niedoszacowanie przez Wykonawcę, pominięcie ani brak rozpoznania zakresu przedmiotu Umowy nie może być podstawą do żądania zmiany wynagrodzenia ryczałtowego określonego w pkt. 1.
3. Wynagrodzenie Wykonawcy uwzględnia wszystkie opłaty związane z wykonywaniem robót i Wykonawca nie może żądać podwyższenia umownego wynagrodzenia ryczałtowanego.

4. Zapłata wynagrodzenia oraz wszelkie inne płatności będą dokonywane w walucie polskiej.
5. W przypadku ograniczenia zakresu rzeczowego przedmiotu Umowy, sposób obliczenia kwoty, którą należy odliczyć od wynagrodzenia wykonawcy, będzie następujący:
 - a) Zmiana wysokości wynagrodzenia zostanie określona na podstawie różnicy wartości rozwiązań przewidzianych pierwotnie do wykonania w dokumentacji projektowej i rozwiązań zastosowanych w ramach wprowadzonej zmiany. Zastosowane zostaną przy tym ceny jednostkowe, wskazane dla danego elementu w kosztorysie doręczonym przez Wykonawcę i zatwierdzonym przez Zamawiającego.
 - b) Ewentualnie w sytuacji, gdy cena jednostkowa dla któregośkolwiek elementu robót, którego dotyczy wprowadzana zmiana, nie będzie wskazana w tym kosztorysie, ustalenie wartości elementów prac budowlano-montażowych pierwotnie projektowanych i zamiennych nastąpi na podstawie KNR (średnie ceny i stawki robocizny dla rejonu Pomorskiego, stolica województwa - „SEKOCENBUD”). Przyjęte zostaną następujące wskaźniki cenotwórcze: roboty ziemne – Ko=40%, roboty pozostałe – Ko=60%, Kz= 10%, Z=10%. W przypadku ich braku w SEKOCENBUD, będą kolejno stosowane INTERCENBUD a następnie: ORGBUD, właściwe dla okresu wykonywania przedmiotu Umowy lub na podstawie indywidualnej wyceny, po wykorzystaniu wszystkich ww. podstaw wyceny.
6. W przypadku zmiany stawki podatku VAT w trakcie trwania Umowy, wymieniona w punkcie 2 a) i b) wartość netto zostanie odpowiednio dostosowana do aktualnych stawek podatek VAT w następujący sposób:

$$\text{nowa wartość netto} = \frac{\text{wartość brutto}}{1, \text{liczbowe określenie nowej stawki VAT}}$$

7. Po wprowadzeniu nowej stawki podatku VAT nowe wartości zostaną wprowadzone do Umowy aneksem.

§ 6

Rozliczenia i płatności

1. Wynagrodzenie zostanie zapłacone na podstawie prawidłowo wystawionej faktury przez Wykonawcę: w terminie 14 dni od dnia podpisania przez Inwestora protokołu odbioru robót rozbiórkowych.
2. Podstawę do rozliczenia robót będą stanowiły następujące dokumenty:
 - a) protokoły odbioru wykonanych robót potwierdzone przez Zamawiającego – bez zastrzeżeń,
 - b) załączona kopia dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej z potwierdzeniem przekazania przez Wykonawcę do Wydziału Geodezji przy UM w Gdańsku,
 - c) potwierdzenie utylizacji i recyklingu materiału rozbiórkowego (dokumenty przygotowane zgodnie z regułą DNSH)
3. Fakturę za wykonane roboty Wykonawca wystawi i dostarczy Zamawiającemu w ciągu 7 dni od zakończenia miesiąca, którego faktura dotyczy.

4. Fakturę za wykonane prace Wykonawca wystawi na nabywcę: Gdańska Infrastruktura Społeczna Sp. z o.o., ul. Ptasia 37, 80-809 Gdańsk, NIP 9570946405
6. Wynagrodzenie za wykonane prace będzie płatne z konta Zamawiającego na konto Wykonawcy nr w terminie 30 dni od daty otrzymania faktury przez Zamawiającego.
7. Za termin zapłaty przyjmuje się dzień dokonania przelewu przez Zamawiającego.
8. W przypadku powierzenia części zamówienia podwykonawcy zasady płatności odbywać się będą zgodnie z art. 143c ustawy Prawo zamówień publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1843).

§ 7

Przedstawiciele stron

1. Zamawiający wyznacza jako swojego przedstawiciela:
....., mail:.....; tel. kom.
2. Wykonawca wyznacza jako swojego przedstawiciela:
....., mail:.....; tel. kom.

§ 8

Zabezpieczenie należytego wykonania umowy

1. Wykonawca przed podpisaniem Umowy na zasadach określonych w art. 450 PZP wnosi zabezpieczenie należytego wykonania Umowy w wysokości 2% wynagrodzenia umownego brutto, tj. zł (słownie:).
2. Zgodnie z treścią art. 453 ust. 2 PZP kwota pozostawiona na zabezpieczenie roszczeń z tytułu rękojmi za wady wynosi 30% wniesionego przez Wykonawcę zabezpieczenia, tj. zł (słownie: ..).
3. Zabezpieczenie należytego wykonania umowy zostanie wniesione w formie zaoferowanej przez Wykonawcę najpóźniej w dniu zawarcia umowy.
4. Zabezpieczenie wnoszone w postaci poręczenia lub gwarancji musi zawierać następujące elementy:
 - a) Nazwę Wykonawcy i adres jego siedziby;
 - b) Nazwę beneficjenta (Zamawiającego);
 - c) Nazwę gwaranta lub poręczyciela;
 - d) Określenie wierzytelności, która ma być zabezpieczona gwarancją;
 - e) Oświadczenie, że: gwarant zobowiązuje się do nieodwołalnego i bezwarunkowego zapłacenia z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, kwoty zobowiązania na pierwsze żądanie zapłaty w przypadku, gdy Wykonawca nie wykonał przedmiotu umowy w terminie określonym w Umowie lub nie wykonał przedmiotu Umowy z należytą starannością;

- f) Wskazanie zgodnie z treścią art. 452 ust. 9 PZP, iż „w przypadku nieprzedłużenia lub niewniesienia nowego zabezpieczenia najpóźniej na 30 dni przed upływem terminu ważności dotychczasowego zabezpieczenia wniesionego w innej formie niż w pieniądzu, Zamawiający zmienia formę na zabezpieczenie w pieniądzu, poprzez wypłatę kwoty z dotychczasowego zabezpieczenia”.
- 5. W przypadku przedłożenia poręczenia lub gwarancji niezawierającej elementów wskazanych w pkt 4 lub wprowadzenia do jej treści zapisów i warunków innych niż te, które Zamawiający uznał za dopuszczalne Zamawiający uzna, że Wykonawca nie wniósł zabezpieczenia należytego wykonania Umowy.
- 6. Zamawiający nie jest zobligowany do posiadania zgody Wykonawcy na wypłatę odszkodowania z udzielonego zabezpieczenia. Zamawiający nie jest zobligowany do posiadania zgody Gwaranta ani od spełnienia jakichkolwiek dodatkowych warunków skorzystania z udzielonego zabezpieczenia.
- 7. Zgodnie z treścią art. 450 ust. 5 PZP zabezpieczenie należytego wykonania Umowy wniesione w pieniądzu Zamawiający przechowuje na oprocentowanym rachunku bankowym.
- 8. Zabezpieczenie należytego wykonania Umowy zostanie zwrócone Wykonawcy na zasadach i w terminach określonych w art. 453 PZP.
- 9. Zmiana formy zabezpieczenia w trakcie realizacji Umowy jest dopuszczalna na zasadach przewidzianych w art. 451 PZP.

§ 9

Zatrudnienie na umowę o pracę, podwykonawcy

- 1. Zamawiający określa wymagania związane z realizacją niniejszego zamówienia w zakresie zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie stosunku pracy w ten sposób, iż Kierownik Budowy lub inna osoba koordynująca prace na placu budowy powinien być zatrudniony na podstawie umowy o pracę jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.
- 2. Wykonawca może powierzyć wykonanie części zamówienia podwykonawcy za zgodą Zamawiającego wyrażoną w formie pisemnej, pod rygorem nieważności.
- 3. Wykonawca, podwykonawca lub dalszy podwykonawca zamierzający zawrzeć umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane składa Zamawiającemu projekt takiej umowy zawierający, co najmniej następujące uregulowania:
 - a) zakres zamówienia powierzonego do wykonania podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy,
 - b) termin realizacji,
 - c) obowiązki wykonawcy,
 - d) obowiązki podwykonawcy lub dalszego podwykonawcy,
 - e) wysokość wynagrodzenia należnego podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy,
 - f) termin i warunki zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy,
 - g) umowne warunki odstąpienia od umowy.
- 4. Umowa o podwykonawstwo nie może zawierać postanowień:
 - a) uzależniających uzyskanie przez podwykonawcę płatności od wykonawcy od zapłaty wykonawcy przez zamawiającego wynagrodzenia obejmującego zakres świadczenia wykonanego przez podwykonawcę,

- b) uzależniających zwrot przez wykonawcę podwykonawcy kwot zabezpieczenia od zwrotu zabezpieczenia należytego wykonania umowy przez zamawiającego wykonawcy,
5. Do zawarcia przez podwykonawcę umowy z dalszym podwykonawcą jest wymagana zgoda Zamawiającego i Wykonawcy.
6. Do projektu umowy o podwykonawstwo podwykonawca lub dalszy podwykonawca dołącza Zamawiającemu zgodę Wykonawcy na zawarcie umowy o podwykonawstwo o treści zgodnej z projektem umowy.
7. Zamawiający w terminie 7 dni od przekazania projektu umowy o podwykonawstwo zgłosi pisemne zastrzeżenia do przedłożonego projektu umowy, jeżeli projekt umowy nie spełnia wymagań określonych w ust. 2 i 3 lub jeżeli termin zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy jest dłuższy niż 30 dni od dnia doręczenia faktury lub rachunku potwierdzających wykonanie zleconych robót budowlanych.
8. W przypadku zgłoszenia przez zamawiającego w formie pisemnej zastrzeżeń do projektu umowy o podwykonawstwo w terminie określonym w ust. 6 wykonawca może przedłożyć zmieniony projekt umowy o podwykonawstwo, uwzględniający w całości zastrzeżenia zamawiającego.
9. W przypadku niezgłoszenia przez Zamawiającego pisemnych zastrzeżeń do projektu umowy o podwykonawstwo, w terminie, o którym mowa w ust. 6, uznaje się, iż projekt umowy został zaakceptowany przez Zamawiającego.
10. Wykonawca, podwykonawca lub dalszy podwykonawca przedkłada Zamawiającemu poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię zawartej umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane w terminie 7 dni od jej zawarcia.
11. Zamawiający w terminie 7 dni od przekazania kopii umowy o podwykonawstwo, o której mowa w ust. 9 zgłasza do niej w formie pisemnej sprzeciw, jeżeli umowa nie spełnia wymagań określonych w ust. 2 i 3 lub jeżeli termin zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy jest dłuższy niż 30 dni od dnia doręczenia faktury lub rachunku potwierdzających wykonanie zleconych robót budowlanych.
12. W przypadku niezgłoszenia przez Zamawiającego w formie pisemnej sprzeciwu do umowy o podwykonawstwo, w terminie o którym mowa w ust. 10, uznaje się, iż umowa została zaakceptowana przez Zamawiającego.
13. Wykonawca, podwykonawca lub dalszy podwykonawca przedkłada Zamawiającemu poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię zawartej umowy o podwykonawstwo, której przedmiotem są dostawy lub usługi, w terminie 7 dni od jej zawarcia, z wyłączeniem umów o podwykonawstwo o wartości mniejszej niż 0,5% wartości umowy oraz których przedmiotem są usługi transportowe i dostawa materiałów budowlanych na potrzeby wykonywania robót będących przedmiotem zamówienia o wartości mniejszej niż 10 000,00 zł.
14. Wykonawca przedłoży wraz z kopią umowy o podwykonawstwo, o której mowa w ust. 9 i 12, odpis z Krajowego Rejestru Sądowego podwykonawcy lub inny dokument właściwy z uwagi na status prawny podwykonawcy, potwierdzający uprawnienia osób zawierających umowę w imieniu podwykonawcy.
15. Jeżeli termin zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy lub dalszego podwykonawcy, określony w umowie, o której mowa w ust. 9 i 12 jest dłuższy niż 30 dni od dostarczenia wykonawcy, podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy faktury lub rachunku, potwierdzających wykonanie zleconej roboty, zamawiający wezwie wykonawcę do doprowadzenia do zmiany tej umowy.

16. Przepisy ust. 2-15 stosuje się odpowiednio do zmian umów o podwykonawstwo.

17. Jeżeli zmiana lub rezygnacja z podwykonawcy dotyczy podmiotu, na którego zasoby Wykonawca powoływał się na zasadach określonych w art. 22a ust. 1 ustawy prawo zamówień publicznych, w celu wykazania spełniania warunków udziału w postępowaniu Wykonawca wraz z projektem umowy o podwykonawstwo składa Zamawiającemu oświadczenie o spełnianiu warunków udziału w postępowaniu w zakresie, w jakim powołuje się na zasoby oraz oświadczenie potwierdzające brak podstaw wykluczenia wobec tego podwykonawcy.

18. W przypadku zawarcia umowy o podwykonawstwo wykonawca jest zobowiązany do dokonania zapłaty we własnym zakresie wynagrodzenia należnego podwykonawcy z zachowaniem terminów określonych tą umową.

19. Wykonawca jest zobowiązany przedłożyć wraz z okresowym rozliczeniem należnego mu wynagrodzenia oświadczenia podwykonawców lub dowody dotyczące zapłaty wynagrodzenia podwykonawcom, których termin upłynął w danym okresie rozliczeniowym. Oświadczenia, podpisane przez osoby upoważnione do reprezentowania składających je podwykonawców, lub inne dowody na potwierdzenie dokonanej zapłaty wynagrodzenia powinny potwierdzać brak zaległości Wykonawcy w uregulowaniu wszystkich wymagalnych w tym okresie wynagrodzeń podwykonawców wynikających z umów o podwykonawstwo.

20. Jeżeli w terminie określonym w zaakceptowanej przez zamawiającego umowie o podwykonawstwo wykonawca, podwykonawca lub dalszy podwykonawca nie zapłaci wymagalnego wynagrodzenia przysługującego podwykonawcy, podwykonawca może zwrócić się z żądaniem zapłaty należnego mu wynagrodzenia bezpośrednio do zamawiającego

21. Przed dokonaniem zapłaty na żądanie, o którym mowa w ust. 20, Zamawiający wezwie Wykonawcę do zgłoszenia w formie pisemnej uwag dotyczących zasadności bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy, w terminie nie krótszym niż 7 dni od dnia doręczenia żądania podwykonawcy.

22. W przypadku zgłoszenia przez wykonawcę uwag, o których mowa w ust. 21, podważających zasadność bezpośredniej zapłaty, zamawiający może:

a) nie dokonać bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, jeżeli wykonawca wykaże niezasadność takiej zapłaty

b) złożyć do depozytu sądowego kwotę potrzebną na pokrycie wynagrodzenia podwykonawcy w przypadku zaistnienia zasadniczej wątpliwości do wysokości kwoty należnej zapłaty lub podmiotu, któremu płatność się należy,

c) dokonać bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy lub dalszego podwykonawcy, jeżeli podwykonawca lub dalszy podwykonawca wykaże zasadność takiej zapłaty.

23. Zamawiający jest zobowiązany zapłacić podwykonawcy należne wynagrodzenie, będące przedmiotem żądania, o którym mowa w ust. 19, jeżeli podwykonawca udokumentuje jego zasadność fakturą oraz dokumentami potwierdzającymi wykonanie i odbiór świadczeń, a Wykonawca nie złoży w trybie określonym w ust. 20 uwag wykazujących niezasadność bezpośredniej zapłaty. Bezpośrednia zapłata obejmuje wyłącznie należne wynagrodzenie bez odsetek należnych podwykonawcy.

24. Kwotę równą kwocie zapłaconej podwykonawcy, dalszemu podwykonawcy lub skierowanej do depozytu sądowego zamawiający potrąci z wynagrodzenia należnego wykonawcy.

- a) 0,1 % wartości przedmiotu Umowy brutto - za każdy dzień zwłoki w wykonania przedmiotu Umowy,
 - b) 20 % wartości wynagrodzenia umownego brutto - w razie odstąpienia od Umowy przez Zamawiającego w całości lub w części z przyczyn za które odpowiada Wykonawca, w szczególności w związku z nienależytym wykonywaniem przez Wykonawcę przedmiotu Umowy,
 - c) 20 % wynagrodzenia umownego brutto - w razie odstąpienia przez Wykonawcę od wykonania Umowy w całości lub w części z przyczyn za które Zamawiający nie odpowiada,
2. Suma nałożonych przez Zamawiającego na Wykonawcę kar umownych nie może przekroczyć 20 % ceny umownej brutto.
3. Jeżeli zastrzeżone kary umowne nie pokryją poniesionej szkody, Zamawiający ma prawo dochodzić od Wykonawcy odszkodowania uzupełniającego na zasadach ogólnych.

§ 13

Zmiany w umowie

1. Na treść Umowy składać się będą postanowienia zawarte w następujących dokumentach, według kolejności ich pierwszeństwa dla celów interpretacyjnych:
 - a. niniejsza umowa zawarta na podstawie Projektowanych postanowień umowy w sprawie zamówienia publicznego;
 - b. Specyfikacja Warunków niniejszego Zamówienia;
 - c. oferta Wykonawcy wraz z załącznikami.
2. Zmiany w umowie mogą nastąpić w sposób i w zakresie wskazanym poniżej.
3. Zamawiający dopuszcza możliwość zmiany postanowień zawartej umowy w zakresie:
 - a. terminu wykonania umowy, pod warunkiem, że zaszły okoliczności, których nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy,
 - b. przedłużenia terminu wykonania umowy w przypadku:
 - i. jakiegokolwiek opóźnień, utrudnień lub przeszkód spowodowanych przez lub dających się przypisać Zamawiającemu,
 - ii. przedłużenia terminu wykonania przedmiotu umowy, z przyczyn niezależnych od Wykonawcy, jeżeli będą następstwem działań organów administracji państwowej lub samorządowej lub innych podmiotów, a w szczególności długotrwałego uzgadniania, dokumentów lub udzielania odpowiedzi na wezwanie, pytania itp. – z przyczyn niezależnych od Wykonawcy;
 - iii. konieczności dostosowania harmonogramu prac do wymogów sąsiedniej budowy realizowanej przez Zamawiającego
 - c. zmiany osoby/osób wskazanych do realizacji Umowy,
 - d. wszelkich zmian umowy, o ile konieczność ich wprowadzenia będzie wynikała ze zmian w obowiązujących przepisach prawa,
 - e. zmian teleadresowych Stron umowy, przy czym w razie zmian zapisanych wyłącznie w komparycji umowy, nowe dane teleadresowe mogą być pisemnie notyfikowane przez Stronę, której one dotyczą, w odrębnym oświadczeniu, pisemnie tylko poświadczonym przez drugą Stronę,

25. Wykonanie prac w podwykonawstwie nie zwalnia Wykonawcy z odpowiedzialności za wykonanie obowiązków wynikających z umowy i obowiązujących przepisów prawa. Wykonawca odpowiada za działania i zaniechania podwykonawców, ich przedstawicieli lub pracowników, jak za własne działania lub zaniechania.

26. Zamawiający może żądać od wykonawcy zmiany albo odsunięcia podwykonawcy, jeżeli sprzęt techniczny, osoby i kwalifikacje, którymi dysponuje podwykonawca nie spełniają wymagań dotyczących podwykonawstwa, określonych w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego. Zamawiający może żądać od wykonawcy zmiany lub odsunięcia podwykonawcy jeżeli nie dają rękojmi należytego wykonania powierzonych podwykonawcy robót budowlanych lub dotrzymania terminów realizacji tych robót.

27. Wykonawca, podwykonawca lub dalszy podwykonawca nie może w trakcie realizacji zamówienia korzystać z pracy lub świadczenia usług osób innych niż zatrudnione u niego w ramach umów o pracę lub cywilnoprawnych lub zgłoszonych podwykonawców. Na żądanie Zamawiającego Wykonawca zobowiązany jest przedłożyć dokumenty świadczące o stosunku prawnym istniejącym między Wykonawcą, a osobą wykonującą jakiekolwiek prace przy realizacji inwestycji.

§ 10

Potencjał Wykonawcy

1. Do wykonywania samodzielnych funkcji przy realizacji robót, Wykonawca zatrudni kierownika budowy i inspektora bhp wskazanych w załączonym do Umowy Wykazie podstawowego personelu stanowiącego Załącznik nr 4 .
2. Przy realizacji robót Wykonawca użyje sprzętu o wydajności i jakości niezbędnej do prawidłowej realizacji przedmiotu Umowy. Pojazdy oraz inny sprzęt mechaniczny Wykonawcy używany do realizacji przedmiotu umowy musi spełniać wszelkie wymagania określone w obowiązujących przepisach prawa w tym w ustawie Prawo o ruchu drogowym.
3. Wykonawca oświadcza, że:
 - a) posiada wiedzę i doświadczenie wymagane do realizacji robót;
 - b) dysponuje odpowiednimi środkami finansowymi umożliwiającymi wykonanie robót.

§ 11

Kontrola jakości i odbiory robót

1. Zamawiający przystąpi do odbioru końcowego w terminie 7 dni od daty zgłoszenia przez Wykonawcę gotowości odbioru robót rozbiórkowych.
2. Odbiór wymaga sporządzenia pisemnego protokołu przez obie strony. W przypadku stwierdzenia wad lub obowiązku wykonania prac umożliwiających stwierdzenie, że prace zostały wykonane należyście, zaznacza się ten fakt w protokole z jednoczesnym wskazaniem uzgodnionego przez strony terminu, w jakim prace te muszą zostać wykonane.
3. W braku porozumienia stron, co do terminu wykonania prac powinny one zostać wykonane nie później niż w terminie 7 dni.

§ 12

Kary umowne

1. Wykonawca zapłaci Zamawiającemu kary umowne w następującej wysokości i sytuacjach:

4. Zamawiający dopuszcza możliwość zmiany postanowień zawartej umowy, na uzasadniony wniosek Zamawiającego lub Wykonawcy w następujących przypadkach:
 - a. terminu i sposobu spełnienia świadczenia, jeżeli w trakcie jej wykonywania zajdzie konieczność uzyskania dodatkowych dokumentów lub opracowań koniecznych do prawidłowego wykonania przedmiotu umowy,
 - b. terminu i sposobu spełnienia świadczenia, jeżeli wprowadzenie zmian w dokumentach następuje na wniosek Zamawiającego, w związku ze zmianą warunków uzyskanych na etapie jej uzgadniania, w zakresie niewykraczającym poza zakres przedmiotu umowy, przy możliwej modyfikacji wynagrodzenia Wykonawcy, z tym ustaleniem, iż wykonanie zmian jest niezbędne do uzyskania kompletu wymaganych dokumentów.
 - c. terminu i sposobu spełnienia świadczenia we wszystkich przypadkach wskazanych powyżej w ust. 3 b. i, ii, iii
5. Zmiana postanowień niniejszej umowy wymaga zgody obu Stron wyrażonej na piśmie pod rygorem nieważności.

§ 14

Cesja

1. Zamawiający może bez zgody Wykonawcy dokonać cesji praw wynikających z niniejszej umowy na osobę trzecią, w szczególności uprawnień wynikających z rękojmi za wady fizyczne oraz z tytułu gwarancji jakości.
2. Wykonawca nie może dokonać przelewu wierzytelności wynikających z niniejszej Umowy na rzecz osób trzecich bez zgody Zamawiającego.
3. Zamawiającemu przysługuje prawo do dysponowania uprawnieniami wynikającymi z niniejszej umowy, w tym do ustanowienia zabezpieczeń na prawach Zamawiającego, wynikających z niniejszej umowy oraz do dokonania cesji praw Zamawiającego przysługujących mu na podstawie niniejszej umowy na rzecz instytucji finansującej realizację inwestycji.

§ 15

Odstąpienie od umowy

1. Oprócz przypadków określonych w tytule XV KC Zamawiający może odstąpić od Umowy w następujących przypadkach:
 - a. w terminie 30 dni od dnia powzięcia wiadomości o zaistnieniu istotnej zmiany okoliczności powodującej, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy, lub dalsze wykonywanie umowy może zagrozić podstawowemu interesowi bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwu publicznemu Stwierdzenia niewykonywania lub nienależytego wykonywania przedmiotu Umowy przez Wykonawcę, w tym niedotrzymywanie przez Wykonawcę terminów realizacji określonych w harmonogramie rzeczowo- finansowym dla poszczególnych elementów robót,
 - b. Wstrzymania wykonania robót przez Wykonawcę bez upoważnienia Zamawiającego,
 - c. Wykonawca popadł w stan likwidacji lub stan upadłości,
 - d. Wykonawca nie przedłuża ważności wygasającego wymaganego zabezpieczenia należytego wykonania umowy,
2. Wykonawca może odstąpić od Umowy, jeżeli Zamawiający popadnie w stan likwidacji lub stan upadłości.

3. Odstąpienie od Umowy nastąpi w formie pisemnej i zawierać będzie uzasadnienie. Obie strony mogą odstąpić od umowy w przypadkach wyżej wskazanych w terminie 2 miesięcy od dnia wystąpienia okoliczności uzasadniającej odstąpienie.
4. W przypadku odstąpienia od umowy przez jedną ze stron Wykonawca ma obowiązek wstrzymania realizacji robót w trybie natychmiastowym, uczestnictwa w pracach komisji przygotowującej inwentaryzację oraz zabezpieczenia, a następnie opuszczenia terenu budowy.
5. Jeżeli Zamawiający odstąpił od umowy z przyczyn zależnych od Wykonawcy, to wszelkie znajdujące się na terenie budowy materiały, urządzenia, roboty tymczasowe i wykonane roboty zostaną przekazane protokolarnie Zamawiającemu przez Wykonawcę.
6. Rozliczenia w przypadku odstąpienia od Umowy zostaną dokonane na podstawie niżej określonych zasad:
 - a. Wykonawca zobowiązany jest do dokonania i dostarczenia Zamawiającemu inwentaryzacji robót wg stanu na dzień odstąpienia – do komisyjnego zatwierdzenia,
 - b. Na podstawie dokonanej inwentaryzacji Zamawiający wystawia świadectwo płatności obejmujące wartość wykonanych robót, stanowiące podstawę do wystawienia przez Wykonawcę odpowiedniej faktury.

§ 16

Gwarancja jakości i uprawnienia z tytułu rękojmi

1. Wykonawca udziela Zamawiającemu gwarancji jakości wykonania przedmiotu umowy na okres 24 miesięcy od dnia podpisania protokołu odbioru końcowego. Natomiast uprawnienia z tytułu rękojmi wygasają z upływem 60 miesięcy od daty odbioru.
2. W okresie gwarancji Wykonawca zobowiązuje się do bezpłatnego usunięcia wad i usterek wykonanych robót w terminie 7 dni roboczych od daty pisemnego powiadomienia przez Zamawiającego.
3. Zamawiający ma prawo dochodzić uprawnień z tytułu rękojmi za wady, niezależnie od uprawnień wynikających z gwarancji.
4. Wykonawca odpowiada za wady w wykonaniu przedmiotu umowy również po okresie rękojmi, jeżeli Zamawiający zawiadomi Wykonawcę o wadzie przed upływem okresu rękojmi.
5. Jeżeli Wykonawca nie usunie wad w terminie 14 dni od daty wyznaczonej przez Zamawiającego na ich usunięcie, to Zamawiający może zlecić usunięcie wad stronie trzeciej na koszt Wykonawcy. W tym przypadku koszty usuwania wad będą pokrywane w pierwszej kolejności z zatrzymanej kwoty będącej zabezpieczeniem należytego wykonania umowy.

§ 17

Ochrona danych osobowych i obowiązki informacyjne

1. Każda ze Stron oświadcza, że jest administratorem w rozumieniu art. 4 pkt. 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L Nr 119, str. 1)

danych osobowych osób, wskazanych w Umowie, jako osoby kontaktowe lub odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań wynikających z Umowy.

2. Każda ze Stron zobowiązuje się zrealizować w imieniu drugiej Strony obowiązek informacyjny, wobec wskazanych przez siebie osób, o których mowa w ust. 1 powyżej, w tym poinformować je o udostępnieniu ich danych drugiej Stronie.

§ 18

Postanowienia ogólne

1. Strony ustalają, że w sprawach nieuregulowanych w niniejszej Umowie zastosowanie będą miały przepisy PZP, KC, PB i innych ustaw oraz przepisów wykonawczych do powyższych ustaw.
2. Wszelkie postanowienia Umowy oraz załączników będą interpretowane na podstawie przepisów prawa polskiego.
3. Strony zobowiązują się do niezwłocznego, pisemnego powiadomienia o każdej zmianie siedzib lub nazw firm, osób reprezentujących, numerów telefonów.
4. Ewentualne spory wynikłe na tle realizacji niniejszej Umowy rozstrzygane będą przez Sąd właściwy dla siedziby Zamawiającego.
5. Niniejszą Umowę sporządzono w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, dwa dla Zamawiającego i jeden dla Wykonawcy.

Załączniki:

Załącznik nr 1	- SWZ (stanowi odrębny dokument)
Załącznik nr 2	- Oświadczenie dot. Podwykonawców i dalszych podwykonawców
Załącznik nr 3	- Oświadczenie dot. zatrudnienia podwykonawców na umowę o pracę
Załącznik nr 4	- Wykaz podstawowego personelu
Załącznik nr 5	- Poradnik dla inwestorów realizujących inwestycje mieszkaniowe finansowane z udziałem środków KPO. Potwierdzenie zgodności z regułą DNSH (stanowi osobny dokument)

.....
Zamawiający

.....
Wykonawca

**OŚWIADCZENIE
dot. PODWYKONAWCÓW**

Reprezentując*

.....

(nazwa firmy podwykonawcy, adres)

będącego Podwykonawcą

.....

(nazwa firmy wykonawcy)

w zakresie

.....

(rodzaj robót)

na zadaniu pn.:

.....

realizowanym w ramach umowy nr z dnia r. zawartej przez Wykonawcę z Zamawiającym (.....), jako **Podwykonawca** zaakceptowany przez Zamawiającego w ramach realizacji umowy o podwykonawstwo wystawiłem do dnia sporządzenia niniejszego oświadczenia od dnia złożenia poprzedniego oświadczenia (w przypadku pierwszego oświadczenia od dnia podpisania ww. umowy) fakturę(y) VAT, tj.:

nr z dnia r. na kwotę netto zł
z terminem płatności do dnia r.

Niniejszym działając w pełni świadomie, nie będąc wprowadzony w błąd przez Wykonawcę, Zamawiającego czy też jakąkolwiek inną osobę, znając stan faktyczny i prawny, a w szczególności zasady i przesłanki solidarnej odpowiedzialności Zamawiającego względem Podwykonawców zgodnie z ustawą prawo zamówień publicznych i ustawą kodeks cywilny, oświadczam że:

(niepotrzebne skreślić)

1. Wykonawca na dzień sporządzenia niniejszego oświadczenia uregulował wszelkie należności wynikające z naszych(ej) faktur(y) VAT**:

- nr z dnia r. na kwotę netto zł - należność w kwocie netto zł, wpłynęła na nasz rachunek w dniu r.;
- nr z dnia r. na kwotę netto zł - należność w kwocie netto zł, wpłynęła na nasz rachunek w dniu r.

zgodnie z protokołem wykonanych prac, podpisanym przez kierownika budowy Wykonawcy i inspektora nadzoru. Odpis protokołu załączam do niniejszego oświadczenia.

W związku z powyższym oświadczam, że niniejszym zrzekam się wszelkich roszczeń względem Zamawiającego i Wykonawcy związanych z wynagrodzeniem za wykonane prace objęte w/w fakturą/ami i nie będę/będziemy wnosili/ć z tego tytułu żadnych roszczeń w stosunku

do Zamawiającego oraz Wykonawcy a w szczególności roszczeń na podstawie art. 143c ustawy prawo zamówień publicznych oraz art. 647¹ kodeksu cywilnego.

2. Wykonawca na dzień sporządzenia niniejszego oświadczenia nie uregulował należności wynikających z naszych(ej) faktur(y) VAT ze względu na brak wymagalności - nr z dnia r. na kwotę netto zł z terminem płatności do dnia r.
3. Wykonawca na dzień sporządzenia niniejszego oświadczenia nie uregulował należności z tytułu dotychczas wystawionych faktur w całości, gdyż Wykonawca zalega z zapłatą faktury:
- nr z dnia r. na kwotę netto zł, której termin płatności upłynął w dniu r.;
 - nr z dnia r. na kwotę netto zł, której termin płatności upłynął w dniu r.

W załączeniu kopie/a faktur/y wraz z protokołem odbioru prac, podpisanym przez kierownika budowy Wykonawcy i inspektora nadzoru. objętych tą fakturą/ami – sporządzonym pomiędzy Wykonawcą i Podwykonawcą. Niniejsze stanowi zarazem wezwanie Zamawiającego do bezpośredniej zapłaty na rzecz Podwykonawcy.

* w przypadku gdy umocowanie nie wynika z KRS/CEIDG załączyć stosowne pełnomocnictwo

** nie wykazywać faktur, które zostały już wykazane w poprzednich oświadczeniach jako zapłacone w całości.

.....

(podpis osoby/osób reprezentujących podwykonawcę)

.....

....., dnia r.

.....

(miejscowość)

(data)

.....

(podwykonawca)

OŚWIADCZENIE
dot. DALSZYCH PODWYKONAWCÓW

Reprezentując*

.....
(nazwa firmy dalszego podwykonawcy, adres)

będącego Dalszym Podwykonawcą

.....
(nazwa firmy wykonawcy)

w zakresie

.....
(rodzaj robót)

na zadaniu pn.:

.....
realizowanym w ramach umowy nr z dnia r. zawartej przez Wykonawcę z Podwykonawcą, jako **Dalszy Podwykonawca** zaakceptowany przez Zamawiającego (.....) w ramach realizacji umowy o dalsze podwykonawstwo wystawiłem do dnia sporządzenia niniejszego oświadczenia od dnia złożenia poprzedniego oświadczenia (w przypadku pierwszego oświadczenia od dnia podpisania ww. umowy) fakturę(y) VAT, tj.:

- nr z dnia r. na kwotę netto zł z terminem płatności do dnia r.;
- nr z dnia r. na kwotę netto zł z terminem płatności do dnia r.

Niniejszym działając w pełni świadomie, nie będąc wprowadzony w błąd przez Podwykonawcę, Wykonawcę, Zamawiającego czy też jakąkolwiek inną osobę, znając stan faktyczny i prawny, a w szczególności zasady i przesłanki solidarnej odpowiedzialności Zamawiającego względem Podwykonawców zgodnie z ustawą prawo zamówień publicznych i ustawą kodeks cywilny, oświadczam że:

(niepotrzebne skreślić)

1. Podwykonawca/Wykonawca na dzień sporządzenia niniejszego oświadczenia uregulował wszelkie należności wynikające z naszych(ej) faktur(y) VAT**:

- nr z dnia r. na kwotę netto zł - należność w kwocie netto zł, wpłynęła na nasz rachunek w dniu r.;
- nr z dnia r. na kwotę netto zł - należność w kwocie netto zł, wpłynęła na nasz rachunek w dniu r.

zgodnie z protokołem wykonanych prac, podpisanym przez kierownika budowy Wykonawcy, kierownika robót Podwykonawcy i inspektora nadzoru. Odpis protokołu załączam do niniejszego oświadczenia.

W związku z powyższym oświadczam, że niniejszym zrzekam się wszelkich roszczeń względem Zamawiającego, Wykonawcy oraz Podwykonawcy związanych z wynagrodzeniem za wykonane prace objęte w/w fakturą/ami i nie będę/będziemy wnosili/ć z tego tytułu żadnych roszczeń w stosunku do Zamawiającego oraz Wykonawcy a w szczególności roszczeń na podstawie art. 143c ustawy prawo zamówień publicznych oraz art. 647¹ kodeksu cywilnego.

2. Podwykonawca/Wykonawca na dzień sporządzenia niniejszego oświadczenia nie uregulował należności wynikających z naszych(ej) faktur(y) VAT ze względu na brak wymagalności - nr z dnia r. na kwotę netto zł z terminem płatności do dnia r.
3. Podwykonawca/Wykonawca na dzień sporządzenia niniejszego oświadczenia nie uregulował należności z tytułu dotychczas wystawionych faktur w całości, gdyż Podwykonawca/Wykonawca zalega z zapłatą faktury:
 - nr z dnia r. na kwotę netto zł, której termin płatności upłynął w dniu r.;
 - nr z dnia r. na kwotę netto zł, której termin płatności upłynął w dniu r.

W załączeniu kopie/a faktur/y wraz z protokołem odbioru prac, podpisanym przez kierownika budowy Wykonawcy, kierownika robót Podwykonawcy i inspektora nadzoru objętych tą fakturą/ami. Niniejsze stanowi zarazem wezwanie Zamawiającego do bezpośredniej zapłaty na rzecz Dalszego Podwykonawcy.

* w przypadku gdy umocowanie nie wynika z KRS/CEIDG załączyć stosowne pełnomocnictwo

** nie wykazywać faktur, które zostały już wykazane w poprzednich oświadczeniach jako zapłacone w całości.

.....
(podpis osoby/osób reprezentujących Podwykonawcę)

....., dnia r.

..... (miejscowość) (data)

.....

(wykonawca/podwykonawca)

OŚWIADCZENIE
o zatrudnieniu na podst. umowy o pracę

Oświadczamy, że osoby wykonujące czynności określone w rozdziale XXI pkt. 10 SWZ w ramach aktualnie zrealizowanego zakresu robót były w czasie ich wykonywania zatrudnione na podstawie umowy o pracę w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy.

.....
(podpis osoby/osób reprezentujących wykonawcę/ podwykonawcę)

WYKAZ PODSTAWOWEGO PERSONELU WYKONAWCY

LP	IMIĘ I NAZWISKO	ZAKRES WYKONYWANYCH CZYNNOŚCI	KWALIFIKACJE ZAWODOWE	PODSTAWA DO DYSPONOWANIA OSOBAMI
1.		Kierownik Budowy	<u>Kwalifikacje zawodowe:</u> - posiada uprawnienia do kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności konstrukcyjno - budowlanej - posiada nie mniej niż 5-letnie doświadczenie zawodowe w pełnieniu samodzielnych funkcji Kierownika budowy	
3.		Inspektor BHP	<u>Kwalifikacje zawodowe:</u> Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 2 września 1997 r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy	
Nazwa (firma) i adres Wykonawcy				
Data i Podpis Wykonawcy				

Załącznik nr 5

(odrębny dokument)

**Poradnik dla inwestorów realizujących inwestycje mieszkaniowe finansowane
z udziałem środków KPO. Potwierdzenie zgodności z regułą DNSH**

(stanowi osobny dokument)

Poradnik dla inwestorów
realizujących inwestycje mieszkaniowe
finansowane z udziałem środków KPO.
Potwierdzanie zgodności z regułą DNSH.

Ministerstwo Rozwoju i Technologii

Warszawa, styczeń 2023

Spis treści

1.	Wstęp	3
2.	Źródło DNSH – rozporządzenie ws. taksonomii	3
3.	Podstawa prawna dla DNSH	4
4.	System Level(s)	5
5.	Typy robót budowlanych.....	6
6.	Omówienie wykazania zgodności z wymaganiami dla poszczególnych celów środowiskowych....	8
6.1.	Wkład w łagodzenie zmian klimatu.....	9
6.1.1.	Budowa nowych budynków	9
6.1.2.	Renowacja istniejących budynków.....	11
6.1.3.	Montaż, konserwacja i naprawa sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną .	11
6.1.4.	Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej.....	12
6.2.	Adaptacja do zmian klimatu	13
6.3.	Ochrona zasobów wodnych	15
6.4.	Wkład w gospodarkę o obiegu zamkniętym	16
6.5.	Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom	18
6.6.	Ochrona bioróżnorodności.....	21
7.	Ujęcie w podziale na etapy procesu inwestycyjnego	23
8.	Wykaz najważniejszych przepisów	24

1. Wstęp

Ocena inwestycji pod kątem ich wpływu na środowisko oraz ich zdolność do przystosowania się do nowych warunków wynikających ze zmiany klimatu stały się jednym z wiodących elementów strategii rozwojowych Unii Europejskiej. W celu uniknięcia finansowania przedsięwzięć, które mogą szkodzić środowisku, Komisja Europejska wprowadziła regułę DNSH („do no significant harm”, „nie czyni poważnych szkód”). Zasada ta wywodzi się z art. 17 do rozporządzenia (UE) 2020/852 ws. taksonomii (ram ułatwiających zrównoważone inwestycje) oraz została zaimplementowana do przedsięwzięć finansowanych ze środków unijnych, w tym z instrumentu NextGenerationEU – tj. inwestycji wskazanych w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO).

Beneficjenci wsparcia jakie jest planowane, między innymi, w ramach działań B1.1.2 Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych oraz B3.5.1 Inwestycje w energooszczędne budownictwo mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach będą zobowiązani w razie kontroli do przedstawienia dokumentów potwierdzających zgodność z wymaganiami tej zasady. Dlatego w niniejszym poradniku przedstawiono zestawienie dokumentów i opracowań, które ostateczny odbiorca wsparcia (podmiot realizujący przedsięwzięcia w ramach wskazanych inwestycji KPO) będzie musiał posiadać aby pozytywnie przejść ewentualną kontrolę zgodności wykonania inwestycji z wymaganiami dotyczącymi przedsięwzięć finansowanych z KPO.

2. Źródło DNSH – rozporządzenie ws. taksonomii

Wspomniane we wstępie rozporządzenie ws. taksonomii¹ jest regulacją skierowaną do państw członkowskich Unii Europejskiej, uczestników rynku finansowego oferujących produkty finansowe oraz spółek finansowych i niefinansowych objętych obowiązkiem raportowania niefinansowego na podstawie dyrektywy w sprawie sprawozdawczości niefinansowej (NFRD). Rozporządzenie to ma przyczynić się do realizacji założeń Europejskiego Zielonego Ładu i przekierować kapitał inwestycyjny na zrównoważone środowiskowo inwestycje – przedsiębiorstwa są zobowiązane do ujawniania w ramach sprawozdań niefinansowych, czy ich działalność gospodarcza kwalifikuje się do taksonomii, zaś instytucje finansowe mają wykazywać, ile z inwestycji, które wspierają ze swoich środków jest zgodnych z taksonomią.

Artykuł 3 rozporządzenia ws. taksonomii 2020/852 wskazuje, że daną działalność można zakwalifikować jako zrównoważoną środowiskowo, w przypadku, gdy spełnia cztery kryteria:

- a) wnosi istotny wkład w realizację co najmniej jednego z celów środowiskowych określonych w art. 9 rozporządzenia ws. taksonomii;
- b) nie wyrządza poważnych szkód dla żadnego z celów środowiskowych (zasada DNSH);
- c) jest prowadzona zgodnie z minimalnymi gwarancjami²;

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:32020R0852>

² Procedury stosowane przez przedsiębiorstwo prowadzące działalność gospodarczą, które mają zapewnić przestrzeganie Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych oraz Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, w tym zasad i praw określonych w ośmiu podstawowych konwencjach wskazanych w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy oraz zasad i praw określonych w Międzynarodowej karcie praw człowieka (art. 18 rozporządzenia 2020/852 ws. taksonomii).

- d) spełnia techniczne kryteria kwalifikacji, które zostały ustanowione przez Komisję w ramach aktów delegowanych³.

Do celów środowiskowych wskazanych w taksonomii (art. 9 rozporządzenia 2020/852) należą:

- a) łagodzenie zmian klimatu⁴,
- b) adaptacja do zmian klimatu⁵,
- c) zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich,
- d) przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- e) zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola,
- f) ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów.

3. Podstawa prawna dla DNSH

Artykuł 23 rozporządzenia 2020/852 zobowiązuje Komisję Europejską do wydania aktów delegowanych ustanawiających techniczne kryteria kwalifikacji. Określenie tych kryteriów ma na celu zapewnienie jednolitego podejścia do oceny poszczególnych rodzajów działalności i inwestycji jako zrównoważonych środowiskowo.

1 stycznia 2022 r. weszło w życie jedno z pierwszych rozporządzeń do taksonomii ustanawiających techniczne kryteria kwalifikacji:

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych⁶.

Rozporządzenie delegowane składa się z dwóch załączników, które zawierają kryteria kwalifikacji dla różnych rodzajów działalności gospodarczej⁷. Kryteria dla budownictwa znajdują się w rozdziale 7. – zarówno w załączniku 1, który dotyczy działalności, która ma istotny wpływ na łagodzenie zmian

³ Wg aktualnego stanu prawnego, zostały przyjęte dwa akty delegowane ustanawiające techniczne kryteria kwalifikacji: 1) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych (obowiązuje od 1.10.2022 r.); 2) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2022/1214 z dnia 9 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) 2021/2139 w odniesieniu do działalności gospodarczej w niektórych sektorach energetycznych oraz rozporządzenie delegowane (UE) 2021/2178 w odniesieniu do publicznego ujawniania szczególnych informacji w odniesieniu do tych rodzajów działalności gospodarczej (zacznie obowiązywać od 1.01.2023 r.).

⁴ „Łagodzenie zmian klimatu” należy rozumieć jako konieczność unikania emisji gazów cieplarnianych, ograniczania takich emisji lub zwiększania pochłaniania gazów cieplarnianych i długoterminowego składowania dwutlenku węgla.

⁵ „Adaptację do zmian klimatu” należy rozumieć jako zapobieganie ryzyku niekorzystnych skutków obecnych lub oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych dla ludzi, przyrody lub aktywów lub do zmniejszenia tego ryzyka, bez zwiększania takiego ryzyka niekorzystnych skutków)

⁶ Treść rozporządzenia delegowanego jest dostępna pod linkiem: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2021:442:FULL&from=EN>

⁷ Rozporządzenie delegowane 2021/2139 obejmuje takie sektory gospodarki, jak energetyka, leśnictwo, przemysł wytwórczy, odpady, transport i budynki.

klimatu, jak i w załączniku nr 2, który dotyczy działalności, która ma istotny wkład w adaptację do zmian klimatu.

W obrębie rozdziału dotyczącego budownictwa występuje podział na różne typy inwestycji budowlanych – dla każdego z nich rozporządzenie określa możliwy zakres robót („Opis działalności”). Następnie do każdego typu określono „Techniczne kryteria kwalifikacji”, a więc wymagania, które musi spełnić dana działalność aby można było ją uznać za mającą istotny wkład w osiąganie danego celu środowiskowego oraz dalsze wymagania, które mają gwarantować by dana działalność nie wyrządzała szkody pozostałym celom środowiskowym.

W końcowej części załączników umieszczono „Dodatki” do których odwołania znajdują się w treści załączników (dodatki A-E w załączniku nr 1 oraz A-D w załączniku nr 2). Dodatki te zawierają szczegółowe wytyczne dot. wymagań z zakresu nieczynienia poważnej szkody i odwołania do obowiązujących przepisów unijnych.

Rozporządzenie delegowane 2021/2139 zawiera odwołania do wielu unijnych dyrektyw, które zostały włączone do polskiego porządku prawnego poprzez ustawy i rozporządzenia, oraz do norm, z których niestety nie wszystkie zostały przetłumaczone na język polski. Należy też zauważyć, że rozporządzenie delegowane 2021/2139 jest stosowane bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich UE, bez konieczności wdrażania do polskiego systemu prawnego (w związku z tym aby je stosować nie trzeba czekać na ich wdrożenie np. do ustawy – Prawo budowlane, czy przepisów rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie). Warto też zauważyć, że przepisy zawierające techniczne kryteria kwalifikacji nie są częścią przepisów regulujących proces inwestycyjny, a jedynie są dodatkowymi wymaganiami dla przedsięwzięć realizowanych z wykorzystaniem funduszy unijnych.

4. System Level(s)

W kilku miejscach niniejszej publikacji, w opisie wymagań i sposobów wykazania zgodności z nimi następuje odwołanie do systemu Level(s). Skrócony opis tego systemu można znaleźć w każdym z wydanych przez Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej (JRC, Joint Research Centre) *Podręczników użytkownika*:

Level(s) – wspólny unijny system głównych wskaźników zrównoważonego charakteru budynków biurowych i mieszkalnych – można stosować od najwcześniejszych etapów projektu koncepcyjnego aż do przewidywanego zakończenia eksploatacji budynku. Oprócz efektywności środowiskowej, która jest głównym przedmiotem oceny, system Level(s) umożliwia również ocenienie innych istotnych powiązanych aspektów efektywności przy użyciu wskaźników i narzędzi dotyczących zdrowia i komfortu, kosztów całego cyklu życia oraz potencjalnych przyszłych elementów ryzyka powiązanych z efektywnością.

Celem Level(s) jest zapewnienie wspólnego języka do analizy zrównoważonego charakteru budynków. Wspólny język powinien umożliwiać podejmowanie na poziomie budynku działań, które mogą wyraźnie przyczynić się do osiągnięcia szerszych celów europejskiej polityki ochrony środowiska. System Level(s) ma następującą strukturę:

- 1. makrocele: nadrzędny zbiór 6 makrocelów na potrzeby systemu Level(s), które przyczyniają się do osiągnięcia celów polityki UE i państw członkowskich w obszarach takich jak: energia, zużycie materiałów, gospodarowanie odpadami, woda i jakość powietrza w pomieszczeniach;*

2. *główne wskaźniki: zbiór 16 wspólnych wskaźników, wraz z uproszczoną metodyką oceny cyklu życia (LCA), które można stosować do pomiaru efektywności budynków oraz ich wkładu w osiąganie poszczególnych makrocelów.*

Ponadto system Level(s) ma na celu promowanie podejścia opartego na cyklu życia. Prowadzi on użytkowników od początkowego skupienia się na poszczególnych aspektach efektywności budynków ku bardziej całościowemu podejściu, przy czym celem jest szersze wykorzystywanie w Europie metody oceny cyklu życia (LCA) oraz oceny kosztów całego cyklu życia (ang. life cycle cost assessment, LCCA).⁸

Korzystanie z rozwiązań systemu Level(s), jako narzędzia wspieranego przez Komisję Europejską, pozwala na zachowanie zgodności z oczekiwaniami Komisji co do wykazywania zrównoważonego charakteru inwestycji budowlanych. Szersze informacje na temat systemu, szkolenia on-line oraz *Podręczniki użytkownika* można znaleźć na stronie: https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/levels/start-using-levels_pl

5. Typy robót budowlanych

W niniejszym rozdziale wyszczególniono opisy typów przedsięwzięć, które są istotne ze względu na realizację inwestycji przewidzianych w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności. Ze względu na to, że inwestycje zawarte w Krajowym Planie Odbudowy oceniane są pod względem ich wkładu w łagodzenie zmian klimatu, wymagania dotyczące istotnego wkładu w adaptację do zmian klimatu nie są uwzględnione w niniejszym poradniku.

W ramach działania B1.1.2 *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych* inwestorzy będą musieli wykazać, że ich przedsięwzięcia mają istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu oraz są zgodne z zasadą DNSH w przypadku, gdy będą korzystać z grantu termomodernizacyjnego, grantu MZG⁹ i grantu OZE, których przyznawanie jest regulowane przepisami ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków. Dodatkowo, wymagania te będą musiały spełnić podmioty ubiegające się o zwiększone wsparcie na remonty mieszkań na potrzeby zasobu komunalnego lub towarzystw budownictwa społecznego/społecznych inicjatyw mieszkaniowych (TBS/SIM) w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa.

W związku z działaniem B3.5.1 *Inwestycje w energooszczędne budownictwo mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach* zawartym w KPO, zgodność z zasadą DNSH będą wykazywać inwestorzy, którzy będą korzystać ze zwiększonego finansowania na budowę mieszkań charakteryzujących się zwiększoną efektywnością i będą wchodzić do zasobu komunalnego lub społecznego (TBS/SIM).

Ze względu na instrumenty wsparcia mieszkalnictwa finansowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy istotne są następujące rodzaje działalności określone w rozporządzeniu delegowanym 2021/2139 (zarówno w załączniku I – dla celu dot. łagodzenia zmian klimatu, jak i załączniku II – adaptacja do zmian klimatu):

⁸ Dodd N., Donatello S. i Cordella M., 2021. Level(s) – wskaźnik 5.2: Podręcznik użytkownika dotyczący zwiększonego ryzyka ekstremalnych zdarzeń pogodowych: briefing wprowadzający, instrukcje i wytyczne (wersja publikacji 1.1) <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/sites/default/files/2021-12/5.2.ENV-2020-00031-01-01-PL-TRA-00.pdf>

⁹ nazwa grantu jest skrótem od frazy „mieszkaniowy zasób gminy”

Budowa nowych budynków

Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych poprzez zgromadzenie środków finansowych, technicznych i fizycznych w celu realizacji projektów budynków przeznaczonych do późniejszej sprzedaży, a także roboty budowlane związane ze wznoszeniem kompletnych budynków mieszkalnych i niemieskalnych, na własny rachunek do sprzedaży bądź na podstawie wynagrodzenia lub umowy.

Rodzaje działalności gospodarczej należące do tej kategorii mogą być powiązane z szeregiem kodów NACE, w szczególności F41.1 i F41.2, w tym również działalności objęte kodem F43 zgodnie ze statystyczną klasyfikacją działalności gospodarczej ustanowioną rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006 [rozdział 7.1, s. 124 rozporządzenia delegowanego 2021/2139].

Renowacja istniejących budynków

Budownictwo ogólne oraz inżynieria lądowa i wodna lub przygotowania do nich. Rodzaje działalności gospodarczej należące do tej kategorii mogą być powiązane z szeregiem kodów NACE, w szczególności F41 i F43 zgodnie ze statystyczną klasyfikacją działalności gospodarczej ustanowioną rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006. Działalność gospodarcza należąca do tej kategorii stanowi działalność na rzecz przejścia zgodnie z art. 10 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2020/852, jeżeli spełnia techniczne kryteria kwalifikacji określone w niniejszej sekcji. [pkt. 7.2, s. 126 rozporządzenia delegowanego 2021/2139]

Montaż, konserwacja i naprawa sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną

Indywidualne środki renowacyjne obejmujące montaż, konserwację lub naprawę sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną.

Rodzaje działalności gospodarczej należące do tej kategorii mogą być powiązane z szeregiem kodów NACE, w szczególności F42, F43, M71, C16, C17, C22, C23, C25, C27, C28, S95.21, S95.22 i C33.12 zgodnie ze statystyczną klasyfikacją działalności gospodarczej ustanowioną rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006.

Działalność gospodarcza należąca do tej kategorii stanowi działalność wspomagającą zgodnie z art. 10 ust. 1 lit. i) rozporządzenia (UE) 2020/852, jeżeli spełnia techniczne kryteria kwalifikacji określone w niniejszej sekcji. [rozdział 7.3, s. 128 rozporządzenia delegowanego 2021/2139]

Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej

Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej na miejscu.

Rodzaje działalności gospodarczej należące do tej kategorii mogą być powiązane z szeregiem kodów NACE, w szczególności F42, F43, M71, C16, C17, C22, C23, C25, C27 lub C28 zgodnie ze statystyczną klasyfikacją działalności gospodarczej ustanowioną rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006.

Działalność gospodarcza należąca do tej kategorii stanowi działalność wspomagającą zgodnie z art. 10 ust. 1 lit. i) rozporządzenia (UE) 2020/852, jeżeli spełnia techniczne kryteria kwalifikacji określone w niniejszej sekcji. [rozdział 7.6, s. 131 rozporządzenia delegowanego 2021/2139]

Dla poszczególnych typów robót w rozporządzeniu wyszczególniono opisy wymagań w zakresie poszczególnych celów środowiskowych. Należy jednak zauważyć, że nie dla każdego z tych rodzajów wskazano wymagania dot. wszystkich celów środowiskowych. Poniższa tabela przedstawia wobec jakich celów środowiskowych dany typ robót musi spełniać wymagania oraz wskazuje nr rozdziałów z niniejszego poradnika, gdzie zostały omówione poszczególne wymagania oraz wskazane dokumenty, jakie musi pozyskać inwestor aby wykazać zgodność z tymi wymaganiami.

Tabela 1. Zastosowanie zasady DNSH dla wybranych działalności gospodarczych z sektora „Budownictwo i działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”, jeżeli dana inwestycja wnosi istotny wkład dla celu dot. łagodzenia zmian klimatu (na podstawie rozporządzenia delegowanego (KE) 2021/2139).

Rodzaj inwestycji Cel środowiskowy	Budowa nowych budynków	Renowacja istniejących budynków	Montaż, konserwacja i naprawa sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną	Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej
łagodzenie zmian klimatu	6.1.1	6.1.2	6.1.3	6.1.4
adaptacja do zmian klimatu	6.2	6.2	6.2	6.2
ochrona zasobów wody	6.3	6.3		
gospodarka o obiegu zamkniętym	6.4	6.4		
zanieczyszczenia	6.5	6.5	6.5	
bioróżnorodność	6.6			

6. Omówienie wykazania zgodności z wymaganiami dla poszczególnych celów środowiskowych

W tym rozdziale zostaną omówione poszczególne wymagania dla różnych rodzajów inwestycji dla każdego celu środowiskowego. Tekst zaznaczony czerwonym kolorem stanowi przytoczenie przepisu z rozporządzenia delegowanego 2021/2139.

6.1. Wkład w łagodzenie zmian klimatu

6.1.1. Budowa nowych budynków

Zapotrzebowanie na energię pierwotną (PED), decydujące o charakterystyce energetycznej budynku osiągniętej w wyniku robót budowlanych, jest przynajmniej o 10 %¹⁰ mniejsze niż próg określony w odniesieniu do wymagań dotyczących budynków o niemal zerowym zużyciu energii w środkach krajowych wdrażających dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE¹¹. Świadectwem charakterystyki energetycznej budynku jest powykonawcze świadectwo charakterystyki energetycznej.

Krajowe wymagania dotyczące maksymalnego dopuszczalnego poziomu zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną regulowane są przepisami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Dopuszczalny poziom zapotrzebowania na energię pierwotną określony jest w tabeli zawartej w §329 ust. 2, w której wskazano że budynek mieszkalny wielorodzinny nie powinien mieć zapotrzebowania przekraczającego 65 kWh/m²·rok. W związku z tym w przypadku budynków wznoszonych przy finansowaniu z RRF należy zagwarantować, że zapotrzebowanie na nieodnawialną energię pierwotną nie przekroczy wartości 52 kWh/m²·rok.

Dokumentem potwierdzającym osiągnięcie wymaganego poziomu zapotrzebowania na energię na etapie przygotowania inwestycji jest **charakterystyka energetyczna budynku**, która znajduje się w części opisowej projektu technicznego zgodnie z §23 pkt 11 rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 11 września 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1679). Po zakończeniu robót dowodem na spełnienie niniejszego wymagania jest sporządzone w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków (Dz. U. z 2021 r. poz. 497) **świadectwo charakterystyki energetycznej**. Świadectwo takie sporządza osoba wpisana do rejestru osób uprawnionych do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków (<https://rejestrcheb.mrit.gov.pl/rejestr-uprawnionych>).

W przypadku budynków, których powierzchnia przekracza 5000m² nakładane są dodatkowe wymagania w przypadku, gdy konieczne jest potwierdzenie, że inwestycja ta ma istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu:

W przypadku budynków o powierzchni przekraczającej 5 000 m², po ukończeniu, budynek wzniesiony w ramach robót budowlanych poddawany jest badaniom szczelności powietrznej i integralności cieplnej, a inwestorów i klientów informuje się o wszystkich odchyleniach od poziomów określonych w charakterystyce na etapie projektu lub wadach przegród zewnętrznych. Alternatywnie w przypadku gdy podczas procesu budowy wprowadzono solidne i identyfikowalne procedury kontroli jakości jest to możliwe jako alternatywa w stosunku do badania integralności cieplnej.

Dokumentem potwierdzającym szczelność budynku jest **raport z badania szczelności budynku**, przeprowadzonego zgodnie z wytycznymi normy PN-EN 13829 „Właściwości cieplne budynków.

¹⁰ Rozporządzenie 2021/2139 nakłada tu obowiązek zmniejszenia zapotrzebowania na energię o 10%, jednak w przypadku inwestycji zawartej w KPO B3.5.1. ze względu na regulacje dotyczące Planów Odbudowy wynikające z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności jest to **20%**.

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32010L0031>

Określenie przepuszczalności powietrznej budynków. Metoda pomiaru ciśnieniowego z użyciem wentylatora”.

Dokumentem potwierdzającym integralność cieplną budynku jest **raport z badania termowizyjnego**, przeprowadzonego zgodnie z obowiązującą normą europejską PN-EN 13187 *Właściwości cieplne budynków -- Jakościowa detekcja wad cieplnych w obudowie budynku -- Metoda podczerwieni*. Kompleksowa ekspertyza powinna obejmować:

- analizę dokumentacji technicznej budynku,
- wykonanie badania termowizyjnego,
- zarejestrowanie miejsc z wadami termicznymi,
- opis i analizę zdjęć,
- sporządzenie raportu i podanie wniosków.

W przypadku budynków o powierzchni przekraczającej 5 000 m² oblicza się współczynnik globalnego ocieplenia w cyklu życia budynku wzniesionego w ramach robót budowlanych w odniesieniu do poszczególnych etapów cyklu życia oraz przedstawia się go inwestorom i klientom na żądanie.

Dokumentem, który może potwierdzić spełnienie tego wymagania jest **opracowanie wskazujące na przeprowadzenie oceny śladu węglowego budynku w pełnym cyklu życia** (tzw. „od kołyski do kołyski”), zgodnie z metodą opisaną w normie EN 15978 *Zrównoważone obiekty budowlane – Ocena środowiskowych właściwości użytkowych budynków – Metoda obliczania*.

Współczynnik globalnego ocieplenia przedstawia się w postaci liczbowego wskaźnika w odniesieniu do każdego etapu cyklu życia wyrażonego w kg ekwiwalentu dwutlenku węgla/m² (wewnętrznej powierzchni użytkowej), uśrednionego dla jednego roku w referencyjnym okresie badania wynoszącym 50 lat. Dobór danych, określenie scenariuszy i obliczenia przebiegają zgodnie z normą EN 15978 (BS EN 15978:2011 *Zrównoważone obiekty budowlane – Ocena środowiskowych właściwości użytkowych budynków – Metoda obliczania*).

Ocena potencjału globalnego ocieplenia (GWP) powinna zostać wykonana indywidualnie dla każdego etapu cyklu życia, z rozróżnieniem na emisję gazów cieplarnianych pochodzenia biogenicznego oraz wynikających z wykorzystania surowców kopalnych, użytkowania i przekształcania gruntów.

Granice systemu powinny uwzględniać zakres zdefiniowany dla poziomu 2 lub 3 europejskiego systemu oceny budynków Level(s), zaś prezentowane wyniki powinny być opatrzone informacją na temat zakresu oddziaływań.

Deklaracje Środowiskowe III Typu, opracowane zgodnie z wytycznymi ISO 14025 *Etykiety i deklaracje środowiskowe -- Deklaracje środowiskowe III typu -- Zasady i procedury* mogą być stosowane jako dane wejściowe do oceny.

Ocena śladu węglowego budynku może być wykonana za pomocą zwalidowanej metody obliczeniowej lub komercyjnie dostępnego oprogramowania, spełniającego minimalne wymagania schematu oceny Level(s).

Prezentowane wyniki GWP powinny dotyczyć najbardziej obciążającej konfiguracji systemu, przy czym mogą być uzupełnione o wyniki opisujące docelową konfigurację systemu, która co do zasady powinna prowadzić do zmniejszenia oddziaływań środowiskowych.

6.1.2. Renowacja istniejących budynków

Renowacja budynku jest zgodna z mającymi zastosowanie wymaganiami dotyczącymi ważniejszych renowacji.

Alternatywnie prowadzi ona do ograniczenia zapotrzebowania na energię pierwotną (PED) o co najmniej 30 %.

W warunkach polskich oznacza to, że budynek musi spełniać wymagania dotyczące energooszczędności dla przebudowy określone w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Zatem muszą zostać spełnione warunki w zakresie przenikalności cieplnej przegród określonej w załączniku nr 2 do tego rozporządzenia, bez konieczności spełnienia warunków dotyczących zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną. Wynika to z przepisu §328 ust. 1a rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Dla weryfikacji osiągnięcia ograniczenia zapotrzebowania na zużycie energii pierwotnej (PED) należy sporządzić **świadcstwo charakterystyki energetycznej**, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków oraz aktami wykonawczymi wydanymi na jej podstawie. Świadcstwo takie sporządza osoba wpisana do rejestru osób uprawnionych do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków.

Możliwość uzyskania ograniczenia zapotrzebowania na energię pierwotną wykazywana jest w **audycie remontowym** lub **audycie energetycznym** sporządzanym na potrzeby ubiegania się o wsparcie na poprawę efektywności energetycznej budynków na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków.

6.1.3. Montaż, konserwacja i naprawa sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną

Działalność stanowi jeden z poniższych indywidualnych środków, pod warunkiem że takie środki spełniają minimalne wymagania określone dla poszczególnych elementów i systemów w mających zastosowanie środkach krajowych wdrażających dyrektywę 2010/31/UE oraz, w stosownych przypadkach, należą do dwóch najwyższych klas efektywności energetycznej zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2017/1369¹² i aktami delegowanymi przyjętymi na podstawie tego rozporządzenia:

- a) dodanie izolacji do istniejących elementów przegród zewnętrznych, takich jak ściany zewnętrzne (w tym ściany zielone), dachy (w tym dachy zielone), strychy, piwnice i partery (w tym środki w celu zapewnienia szczelności powietrznej, środki w celu ograniczenia efektów mostków cieplnych i rusztowania), oraz produkty służące do nakładania izolacji na przegrody zewnętrzne (w tym mocowania mechaniczne i spoiwo);*
- b) wymiana istniejących okien na nowe okna energooszczędne;*
- c) wymiana istniejących drzwi zewnętrznych na nowe energooszczędne drzwi zewnętrzne;*
- d) instalacja i wymiana energooszczędnych źródeł światła;*
- e) montaż, wymiana, konserwacja i naprawa systemów ogrzewania, wentylacji i klimatyzacji (HVAC) i systemu ogrzewania wody, w tym sprzętu związanego z usługami ciepłowniczymi, na wysoce efektywne technologie;*

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1369 z dnia 4 lipca 2017 r. ustanawiające ramy etykietowania energetycznego i uchylające dyrektywę 2010/30/UE (tekst skonsolidowany: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02017R1369-20210501>)

- f) instalacja kuchenek i armatury sanitarnej o niskim zużyciu wody i energii, które są zgodne ze specyfikacją techniczną określoną w dodatku E do niniejszego załącznika, a – w przypadku rozwiązań prysznicowych – baterie prysznicowe, wyloty natrysków i krany charakteryzujące się maksymalnym przepływem wody nie większym niż 6 l/min potwierdzony etykietą funkcjonującą na rynku Unii.*

W warunkach polskich zgodność z wspomnianą dyrektywą 2010/31/UE wykazuje się poprzez zachowanie zgodności z wymaganiami technicznymi w zakresie izolacyjności cieplnej i oszczędności energii zawartymi w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. W zakresie wymagań dla przegród (ścian, dachów, stropów nad piwnicą itp.), okien, drzwi itd. znaleźć można w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

Informacja o tym, że zastosowany został co najmniej jeden z wymienionych w wymaganiu środków powinna być zawarta w audycie energetycznym sporządzanym na potrzeby ubiegania się o wsparcie inwestycji w ramach grantu termomodernizacyjnego lub grantu MZG.

6.1.4. Montaż, konserwacja i naprawa systemów technologii energii odnawialnej
Działalność ta stanowi jeden z poniższych indywidualnych środków, w przypadku instalacji na miejscu jako systemy techniczne budynku:

- a) montaż, konserwacja i naprawa systemów fotowoltaicznych i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- b) montaż, konserwacja i naprawa paneli fotowoltaicznych do podgrzewania wody i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- c) montaż, konserwacja, naprawa i modernizacja pomp ciepła – przyczyniających się do osiągnięcia celów w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w sektorze ogrzewania i chłodzenia zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001¹³ – i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- d) montaż, konserwacja i naprawa turbin wiatrowych i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- e) montaż, konserwacja i naprawa nieoszlonych kolektorów słonecznych i dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- f) montaż, konserwacja i naprawa jednostek magazynowania energii cieplnej lub elektrycznej oraz dodatkowego wyposażenia technicznego;*
- g) montaż, konserwacja i naprawa wysoce efektywnych jednostek mikrokogeneracyjnych;*
- h) montaż, konserwacja i naprawa układów wymiany/odzysku ciepła.*

Wskazanie, że w inwestycji zastosowano wymieniony w wymaganiu „środek”, a więc inwestycja polegała na montażu co najmniej jednego z wymienionych tu urządzeń służących do pozyskiwania energii odnawialnej, powinno być zawarte we wniosku o udzieleniu grantu OZE, składanym do Banku Gospodarstwa Krajowego.

¹³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (tekst skonsolidowany: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02018L2001-20220607&qid=1667207019294>)

6.2. Adaptacja do zmian klimatu

Działalność ta jest zgodna z kryteriami określonymi w dodatku A do niniejszego załącznika.

Dodatek A znajduje się na str. 140 rozporządzenia 2021/2139 i ma następującą treść:

Ryzyka fizyczne związane z klimatem kluczowe dla danej działalności wyodrębniono spośród ryzyk wymienionych w tabeli w sekcji II [s.141 rozporządzenia delegowanego 2021/2139] niniejszego dodatku w wyniku przeprowadzenia szczegółowej oceny ryzyka związanego z klimatem i narażenia na to ryzyko w następujących etapach:

- a) kontrola aktywności w celu określenia, jakie ryzyka fizyczne związane z klimatem z wykazu w sekcji II niniejszego dodatku mogą mieć wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej w trakcie jej oczekiwanego cyklu życia;*
- b) w przypadku gdy ocenia się, że działalność jest narażona na co najmniej jedno ryzyko fizyczne związane z klimatem wymienione w sekcji II niniejszego dodatku – analiza ryzyka związanego z klimatem i narażenia na to ryzyko w celu oceny, jak istotne jest to ryzyko dla danej działalności gospodarczej;*
- c) ocenę rozwiązań w zakresie adaptacji do zmiany klimatu, które mogą zmniejszyć stwierdzone ryzyka fizyczne związane z klimatem.*

Ocena zagrożenia klimatycznego i narażenia jest proporcjonalna do skali działalności i oczekiwanego okresu jej prowadzenia:

- a) w przypadku działalności, która ma trwać mniej niż 10 lat, ocenę przeprowadza się z zastosowaniem przy najmniej projekcji klimatu w najmniej odpowiedniej skali;*
- b) w przypadku wszystkich pozostałych rodzajów działalności ocenę przeprowadza się, stosując najbardziej wysokorozdzielcze, najnowocześniejsze projekcje klimatu z uwzględnieniem szeregu przyszłych scenariuszy¹⁴ zgodnych z oczekiwanym czasem prowadzenia danej działalności, w tym przynajmniej scenariusze obejmujące projekcje klimatu w okresie 10–30 lat w przypadku dużych inwestycji.*

Projekcje klimatu i ocena wpływu opierają się na najlepszych praktykach i dostępnych wytycznych oraz uwzględniają najnowocześniejszą wiedzę naukową w zakresie analizy narażenia i zagrożenia oraz powiązane metody zgodnie z najnowszymi sprawozdaniami Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu¹⁵, recenzowanymi publikacjami naukowymi oraz modelami typu open source¹⁶ lub modelami płatnymi.

W odniesieniu do istniejącej działalności i nowej działalności z wykorzystaniem istniejących aktywów rzeczowych podmiot gospodarczy wdraża rozwiązania fizyczne i niefizyczne („rozwiązania w zakresie adaptacji”) w okresie do 5 lat, które to rozwiązania zmniejszają najważniejsze zidentyfikowane ryzyka fizyczne związane z klimatem, które są istotne dla tej działalności. Następnie sporządzany jest plan w zakresie adaptacji w celu wdrożenia tych rozwiązań.

W odniesieniu do istniejącej działalności i nowej działalności z wykorzystaniem nowych aktywów rzeczowych podmiot gospodarczy integruje rozwiązania w zakresie adaptacji, które zmniejszają

¹⁴ Przyszłe scenariusze muszą obejmować następujące scenariusze RCP Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu: RCP2.6, RCP4.5, RCP6.0 i RCP8.5

¹⁵ Sprawozdania z oceny dotyczące zmian klimatu: wpływ, adaptacja i narażenie (Assessments Reports on Climate Change: Impact, Adaptation and Vulnerability), publikowane okresowo przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC), organ ONZ ds. oceny wyników badań naukowych związanych ze zmianą klimatu, <https://www.ipcc.ch/reports/>

¹⁶ Takimi jak usługi programu Copernicus zarządzane przez Komisję Europejską.

najważniejsze zidentyfikowane ryzyka fizyczne związane z klimatem, istotne dla tej działalności w momencie projektowania i budowy, i wdraża te rozwiązania przed rozpoczęciem działalności.

Wdrożone rozwiązania w zakresie adaptacji nie mają negatywnego wpływu na działania w zakresie adaptacji ani na poziom odporności na ryzyka fizyczne związane z klimatem innych ludzi, przyrody, dziedzictwa kulturowego, dóbr i innych rodzajów działalności gospodarczej; są spójne z lokalnymi, sektorowymi, regionalnymi lub krajowymi strategiami i planami w zakresie adaptacji; uwzględniają wykorzystanie rozwiązań opartych na zasobach przyrody¹⁷ lub w miarę możliwości polegają na niebieskiej lub zielonej infrastrukturze¹⁸.

Wymaganie z zakresu nieczynienia poważnej szkody celowi środowiskowemu dotyczącemu adaptacji do zmian klimatu ma zastosowanie do wszystkich inwestycji ocenianych pod względem ich istotnego wkładu w łagodzenie zmian klimatu. Jest to też wymaganie, które nie ma oparcia w dotychczasowych przepisach z zakresu procesu inwestycyjnego i może być nową materią dla architektów, inżynierów i producentów wyrobów budowlanych lub instalacji OZE. Na obecnym etapie rozwoju systemu oceny tego, na ile inwestycje budowlane są zrównoważone warto skorzystać z opracowania przygotowanego w ramach systemu Level(s): *Podręcznik użytkownika dotyczący zwiększonego ryzyka ekstremalnych zdarzeń pogodowych: briefing wprowadzający, instrukcje i wytyczne (wersja publikacji 1.1)* (<https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/sites/default/files/2021-12/5.2.ENV-2020-00031-01-01-PL-TRA-00.pdf>) lub z normy PN-EN ISO 14091 *Adaptacja do zmian klimatu -- Wytyczne dotyczące podatności, wpływów i oceny ryzyka*.

Opracowując analizę ryzyk związanych z klimatem należy określić scenariusz według normy PN-EN 15978 *Zrównoważone obiekty budowlane -- Ocena środowiskowych właściwości użytkowych budynków -- Metoda obliczania*. Scenariusz powinien zawierać zbiór oceny opcji projektowych i specyfikacji dla nowych i istniejących budynków oraz projektów renowacji. Scenariusze dotyczą modelowania budynków w przyszłych warunkach pogodowych w latach 2030 i 2050. Scenariusze odwołują się do Europejskiego dokumentu zbiorczego: *JRC Science for Policy Report. Level(s) A common framework of core suitability indicators for office and residential buildings, rozdział: Macro-objective 5. EU 2017*¹⁹.

Projektowanie obiektów budowlanych w obecnym stanie wiedzy technicznej i normalizacji należy prowadzić zgodnie z normami z serii Eurokodów, które określają podstawy projektowania, oddziaływań oraz zasad obliczenia i konstruowania. Podstawowe zagadnienia dotyczące analizy ryzyka i zarządzania niezawodnością znajdują się w Eurokodzie 0 (PN-EN 1990).

Uwaga: Wymieniony powyżej dokument JRC dotyczy potencjalnego wpływu między innymi ekstremalnych zjawisk pogodowych na ocenę ryzyka oraz aspekty finansowe związane z eksploatacją obiektu. Przyjęte w dokumencie założenia dotyczą dwóch zasadniczych kwestii. Pierwsza obejmuje zagadnienia przewidywanej przyszłej zmiany klimatu i jej wpływu na środowisko oraz komfort użytkowania budynków, druga dotyczy budżetowania

¹⁷ Rozwiązania oparte na zasobach przyrody definiuje się w następujący sposób: „rozwiązania, które powstały z inspiracji przyrodą lub są przez nią wspomagane, a ponadto są opłacalne i zapewniają jednocześnie korzyści środowiskowe, społeczne i ekonomiczne oraz pomagają w zwiększaniu odporności. Takie rozwiązania za pomocą systematycznych, dostosowanych do lokalnych warunków i efektywnie wykorzystujących zasoby działań wprowadzają do miasta oraz krajobrazu lądowego i morskiego coraz bardziej zróżnicowane, naturalne i wykorzystujące przyrodę elementy i procesy”. W związku z tym rozwiązania oparte na zasobach przyrody wpływają korzystnie na bioróżnorodność i wspierają świadczenie szeregu usług ekosystemowych. (Wersja z dnia 4.6.2021.: <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=nbs>)

¹⁸ Ob. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Zielona infrastruktura – zwiększanie kapitału naturalnego Europy (COM(2013) 0249 final)

¹⁹ https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC109285/jrc109285_171205_levels_eu_framework_of_building_indicators_parts_1_and_2_public_version_b1.0.pdf

potencjalnego wzrostu kosztów eksploatacji i konserwacji nieruchomości. Zagadnienia te dotyczą sytuacji projektowych regulowanych w PN-EN 15978. Wspomniane dokumenty (Level(s), oraz PN-EN 15978) obejmują przedmiotowe zagadnienia wraz z oceną ryzyka wystąpienia zdarzeń w przyszłości (rok 2030 i 2050).

Raport Level(s) nie określa ilościowego i jakościowego zakresu wpływu przewidywanych zmian klimatu na obiekty budowlane. Prace nad tym zadaniem są w Unii Europejskiej dopiero w fazie przygotowania dokumentów normatywnych. W ramach aktualnych prac Europejskiego Komitetu Normalizacji CEN, nad drugą edycją norm projektowania (Eurokodów), przygotowywana jest ich znacząca nowelizacja, której celem jest uproszczenie i harmonizacja zapisów w różnych normach EN oraz uwzględnienie m.in. zagadnień projektowych związanych z przewidywanymi zmianami klimatu. Obecnie trwa proces opracowania i opiniowania projektów Eurokodów. Formalne głosowanie przez krajowe komitety techniczne w UE, końcowych projektów nowych Eurokodów, powinno zakończyć się w 2025 r.

Należy jednak pamiętać, że ścisłe uwzględnienie zagadnień związanych z przewidywanymi zmianami klimatu wiąże się z koniecznością opracowania specjalnych danych meteorologicznych. Określenie założeń do projektowania w odniesieniu do lokalnych (krajowych) zakresów oddziaływań, w tym ekstremów klimatycznych, pozostają w kompetencjach komitetów technicznych CEN oraz ich krajowych odpowiedników, komitetów technicznych PKN w Polsce. Aktualnie, informacje na temat przewidywanych zmian klimatu w Polsce można m.in. uzyskać z raportu „Scenariusze klimatyczne Polski w XXI wieku”, opracowanym w Instytucie Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, <https://klimada2.ios.gov.pl/klimat-scenariusze/>.

6.3. Ochrona zasobów wodnych

Z wyjątkiem instalacji²⁰/prac renowacyjnych²¹ w lokalach mieszkalnych w przypadku zainstalowanych następujących urządzeń związanych z wodą zużycie wody jest potwierdzone kartą charakterystyki produktu, certyfikatem budynku lub obowiązującym w Unii oznakowaniem produktu, zgodnie ze specyfikacją techniczną określoną w dodatku E do niniejszego załącznika:

- a) maksymalny przepływ wody w kranach umywalk i kranach zlewów wynosi 6 litrów/min;*
- b) maksymalny przepływ wody w prysznicach wynosi 8 litrów/min;*
- c) w toaletach, w tym kompaktach, muszlach i spłuczkach całkowita objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 6 litrów, a średnia objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 3,5 litra;*
- d) zużycie wody w pisuarach wynosi maksymalnie 2 litry na muszlę na godzinę. W pisuarach ze spłukiwaniem całkowita objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 1 litra.*

W projekcie budowlanym (w części „projekt techniczny”) należy wskazać parametry wyrobów mających wpływ na zużycie wody w instalacjach (z wyjątkiem instalacji w lokalach mieszkalnych) a następnie na etapie budowy pozyskać deklaracje właściwości użytkowych lub krajowe deklaracje właściwości użytkowych dla tych wyrobów oraz inne dokumenty potwierdzające spełnienie wymaganych kryteriów.

Aby uniknąć negatywnych skutków prac budowlanych, działalność ta jest zgodna z kryteriami określonymi w dodatku B do niniejszego załącznika.

Dodatek B w załączniku nr 1 do rozporządzenia 2021/2139 (str. 142) wskazuje, że należy „zidentyfikować i uwzględnić ryzyko degradacji środowiska związane z utrzymaniem jakości wody

²⁰ W przypadku działalności związanej z budową nowych budynków.

²¹ W przypadku działalności związanej z renowacją nowych budynków.

i unikaniem deficytu wody w celu osiągnięcia dobrego stanu wody i dobrego potencjału ekologicznego, jak określono w art. 2 pkt 22 i 23 rozporządzenia (UE) 2020/852, zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady²², oraz w opracowanym na jej podstawie planie zarządzania dotyczącym wykorzystywania i ochrony wód dla potencjalnie narażonej jednolitej (narażonych jednolitych) części wód, w porozumieniu z odpowiednimi zainteresowanymi stronami.”

Dodatkowo w rozporządzeniu wskazano, że w przypadku gdy ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadza się zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE i obejmuje ona ocenę wpływu na wodę zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE²³, nie jest wymagana dodatkowa ocena wpływu na stan wód, pod warunkiem że zidentyfikowane ryzyka zostały uwzględnione

6.4. Wkład w gospodarkę o obiegu zamkniętym

Co najmniej 70 % (masy) innych niż niebezpieczne odpadów z budowy i rozbiórki (wyluczając naturalnie występujące materiały, o których mowa w kategorii 17 05 04 w europejskim wykazie odpadów ustanowionym w decyzji 2000/532/WE)²⁴ wytwarzanych na placu budowy jest gotowe do ponownego użycia, recyklingu i innych procesów odzysku materiału, takich jak wypełnianie wyrobisk z wykorzystaniem odpadów zastępujących inne materiały, zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami i Protokołem UE dotyczącym gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki²⁵. Operatorzy ograniczają wytwarzanie odpadów w procesach związanych z budową i rozbiórką, zgodnie z Protokołem UE dotyczącym gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki oraz uwzględniając najlepsze dostępne techniki i stosując selektywną rozbiórkę w celu umożliwienia usunięcia substancji niebezpiecznych i bezpiecznego postępowania z nimi oraz ułatwienia ponownego użycia i wysokiej jakości recyklingu w drodze selektywnego usuwania materiałów z wykorzystaniem dostępnych systemów sortowania odpadów z budowy i rozbiórki.

Na etapie budowy należy sporządzić **wykaz odpadów**, które mogą powstać w związku z przygotowaniem terenu budowy (rozbiórka istniejących obiektów budowlanych) lub procesem wznoszenia budynku, umożliwiający ustanowienie wewnętrznego systemu zarządzania odpadami (demontaż, sortowanie, zbieranie), zapewniającego ich selektywny odbiór z placu budowy.

Rozbiórka obiektu powinna zostać poprzedzona **audytem przedrozbiórkowym**, mającym na celu analizę jakościową i ilościową strumieni odpadów oraz określenie możliwości ich zagospodarowania zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami i Protokołem UE, dotyczącym gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki. Rozbiórka obiektu powinna zostać przeprowadzona w sposób umożliwiający selektywną zbiórkę co najmniej 70% masy wszystkich odpadów.

W przypadku nowych budynków, wykaz powinien bazować na **jakościowym zestawieniu materiałowym**, przygotowanym na etapie projektowania.

Wykaz można sporządzić posługując się narzędziem dedykowanym do szacowania i raportowania ilości i rodzajów odpadów z budowy i remontów na poziomie 2 i 3 europejskiego systemu Level(s) (wskaźnik 2.2 Narzędzia cyklu życia). Informacje dotyczące tego narzędzia można znaleźć w Podręczniku

²² Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1)

²³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz.U. L 26 z 28.1.2012, s. 1)

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000D0532&from=PL>

²⁵ Protokół UE dotyczący gospodarowania odpadami z budowy i rozbiórki (wersja z dnia 4.6.2021: https://ec.europa.eu/growth/content/eu-construction-and-demolition-waste-protocol-0_en), wersja polska: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/20509/attachments/1/translations/pl/renditions/native>

użytkownika: <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/sites/default/files/2021-11/2.2.ENV-2020-00027-01-01-PL-TRA-00.pdf>

Integralną częścią wykazu powinny być kopie porozumień nawiązanych z odbiorcami poszczególnych rodzajów odpadów.

W zależności od charakteru przedsięwzięcia budowlanego mogą wystąpić tzw.:

- odpady unieszkodliwione: odpady niebezpieczne i odpady inne niż niebezpieczne. Obejmuje to odpady unieszkodliwiane na składowiskach i w drodze spalania;
- komponenty do ponownego użycia: obejmuje to wszystkie materiały odzyskane do ponownego użycia na terenie budowy albo poza nim,
- materiały do recyklingu: obejmuje to wszystkie materiały odzyskane w celu poddania ich recyklingowi na terenie budowy albo poza nim. Nie obejmuje to materiałów odpadowych wykorzystywanych do wypełniania wykopów na terenie budowy lub poza nim;
- materiały do innych procesów odzysku materiałów: obejmuje to wypełnianie wykopów i procesy, które odpowiadają unijnej definicji odzysku energii.

Odpady powstałe podczas prefabrykacji lub montażu części lub elementów poza terenem budowy, które to działania w innych okolicznościach odbyłyby się na terenie budowy, uwzględnia się w sprawozdawczości w zakresie odpadów unieszkodliwionych.

Projekty budynków i techniki konstrukcyjne wspomagają obieg zamknięty, a w szczególności wskazują – z uwzględnieniem odniesienia do normy ISO 20887²⁶ lub innych norm w zakresie oceny możliwości demontażu lub dostosowania budynków – w jaki sposób w ramach projektu zapewniono wyższy poziom zasobooszczędności, możliwości dostosowania, elastyczności i możliwości demontażu w celu umożliwienia ponownego użycia i recyklingu.

Na potrzeby wykazania zgodności z powyższym wymaganiem należy przeprowadzić następujące czynności:

1. Sporządzić przedmiar robót: opracować przedmiar robót obejmujący elementy stanowiące co najmniej 99% masy budynku;
2. Określić podstawowy skład każdego elementu budynku: sporządzić zestawienie w podziale na masowy udział materiałów składowych każdego elementu budynku;
3. Wskazać prognozowany czas życia poszczególnych elementów
4. Wskazać aspekty projektowe decydujące o możliwości demontażu, ponownego użycia lub podatności do recyklingu (np. łączniki mechaniczne – możliwość łatwego demontażu; elementy prefabrykowane o ustandaryzowanych wymiarach - możliwość ponownego wykorzystania, element wykonany z jednorodnego materiału – materiał podatny do recyklingu);
5. Ustalić specyfikację techniczną każdego elementu budynku: te informacje techniczne umożliwią później, w przypadku braku udostępnienia szczegółowych danych przez producentów, wybranie reprezentatywnych danych z ogólnej bazy danych dotyczących analizy zbioru wejść i wyjść;
6. Segregować według materiałów: następnie masę każdego materiału należy zagregować w celu uzyskania masy każdego rodzaju materiału. Materiały te należy potem posegregować według czterech rodzajów materiałów (zgodnie z ogólnymi wytycznymi dla bilansu materiałowego w europejskim schemacie oceny budynków Level(s)):
 - materiały metalowe;

²⁶ ISO 20887 Zrównoważony charakter budynków i robót budowlanych związanych z inżynierią lądową – Projektowanie do celów możliwości demontażu i adaptacji – Zasady, wymagania i wytyczne, (wersja z dnia 4.6.2021: <https://www.iso.org/standard/69370.html>)

- minerały niemetaliczne;
- materiały pozyskane w oparciu o kopalne surowce energetyczne;
- materiały pozyskane w oparciu o biomasę.

Elementy budynku i komponenty stosowane do ich łączenia, powinny być dobrane w sposób umożliwiający demontaż, ponowne wykorzystanie i recykling, zgodnie z koncepcją „projektuj w sposób umożliwiający łatwy demontaż i ponowne wykorzystanie” (DfD/A) zawartą w *ISO 20887 Zrównoważony charakter budynków i robót budowlanych związanych z inżynierią lądową – Projektowanie do celów możliwości demontażu i adaptacji – Zasady, wymagania i wytyczne* oraz specyfikacji Level(s) przewidzianej dla scenariusza związanego z projektowaniem do rozbiórki, ponownego wykorzystania i recyklingu na poziomie 1 (Level 1).

6.5. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom

Elementy budynków i materiały budowlane wykorzystane przy budowie są zgodne z kryteriami określonymi w dodatku C do niniejszego załącznika.

Dodatek C określa „Ogólne kryteria dotyczące nieczynienia poważnych szkód względem zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli w odniesieniu do stosowania i obecności chemikaliów”. Dodatek ten zawiera wskazania by dana działalność nie prowadziła do wytwarzania, wprowadzania do obrotu lub stosowania szeregu substancji, które objęte są ograniczeniami wynikającymi z obowiązujących już i stosowanych przepisów unijnych.

Dodatek C wskazuje, że:

Działalność ta nie prowadzi do wytwarzania, wprowadzania do obrotu lub stosowania:

- substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, wymienionych w załącznikach I lub II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady²⁷(UE)2019/1021, z wyjątkiem substancji obecnych jako niezamierzone śladowe zanieczyszczenia;*
- rtęci i związków rtęci, ich mieszanin i produktów z dodatkiem rtęci zgodnie z definicją określoną w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/852²⁸;*
- substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, wymienionych w załącznikach I lub II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady²⁹ (WE)1005/2009;*
- substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, wymienionych w załączniku II do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady³⁰ 2011/65/UE, z wyjątkiem substancji, w których zapewniono pełne przestrzeganie art. 4 ust. 1 tej dyrektywy;*
- substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, wymienionych w załączniku XVII do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady³¹, z wyjątkiem przypadków, gdy w pełni spełnione są warunki określone w tym załączniku;*

²⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1021 z dnia 20 czerwca 2019 r. dotyczące trwałych zanieczyszczeń organicznych (Dz.U. L 169 z 25.6.2019, s. 45).

²⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/852 z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie rtęci oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1102/2008 (Dz.U. L 137 z 24.5.2017, s. 1).

²⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1005/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową (Dz.U. L 286 z 31.10.2009, s. 1).

³⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/65/UE z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. (Dz.U. L 174 z 1.7.2011, s. 88).

³¹ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG)

- f) substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach,, spełniających kryteria określone w art. 57 rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 i zidentyfikowanych zgodnie z art. 59 ust. 1 tego rozporządzenia, z wyjątkiem przypadków, gdy udowodniono, że ich stosowanie jest niezbędne dla społeczeństwa;
- g) innych substancji, w postaci samoistnej, w mieszaninach lub w wyrobach, które spełniają kryteria określone w art. 57 rozporządzenia (WE) nr 1907/2006, z wyjątkiem przypadków, gdy udowodniono, że ich stosowanie jest niezbędne dla społeczeństwa.

W przypadku zgodności z wymaganiami ujętymi w punktach e), f) i g) należy zauważyć, że już w oparciu o obecnie istniejące przepisy dot. wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych, zgodność z rozporządzeniem REACH (rozporządzenie nr 1907/2006) musi zostać zagwarantowana przez producentów umieszczających na rynku swoje wyroby budowlane.

Elementy budynków i materiały budowlane wykorzystane przy budowie, z którymi mieszkańcy mogą mieć kontakt³², emitują mniej niż 0,06 mg formaldehydu na m³ materiału lub elementu na podstawie badania zgodnie z warunkami określonymi w załączniku XVII do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 oraz mniej niż 0,001 mg innych rakotwórczych lotnych związków organicznych kategorii 1A i 1B na m³ materiału lub elementu, co należy ustalić w ramach badań przeprowadzonych zgodnie z normą CEN/EN 16516³³ i ISO 16000-3:2011³⁴ lub innymi równoważnymi znormalizowanymi warunkami badania i metodami oznaczania³⁵.

Zapewnienie aby wybór wyrobów i materiałów budowlanych, z którymi mieszkańcy mogą mieć stały kontakt, posiadają udokumentowaną charakterystykę w zakresie poziomu wymaganej emisji formaldehydu i lotnych związków organicznych (VOC). W przypadku braku stosownej dokumentacji technicznej, należy zalecić wykonanie badań laboratoryjnych, jednostce posiadającej akredytację na wykonywanie badań zgodnie z wytycznymi CEN/EN 16516 i ISO 16000-3:2011 lub innymi równoważnymi znormalizowanymi metodami.

Sformułowanie zawarte w rozporządzeniu dotyczące emisji formaldehydu stało się źródłem wątpliwości dla inwestorów, bowiem wyniki wymienionych badań nie odnoszą się do 1m³ materiału, ale 1m³ powietrza zawartego w komorze badawczej służącej do oznaczenia emisji tej szkodliwej substancji. W oparciu o opublikowane przez Komisję Europejską wyjaśnienia³⁶ przewiduje się, że treść rozporządzenia zostanie w tym zakresie skorygowana przy następnym przeglądzie aktu delegowanego.

Jeżeli nowy budynek jest wznoszony na terenie potencjalnie zanieczyszczonym (teren zdegradowany), taki teren poddano badaniu pod kątem potencjalnych zanieczyszczeń, na przykład z wykorzystaniem normy ISO 18400³⁷. (dotyczy budowy nowych budynków)

W przypadku inwestycji planowanych na terenach potencjalnie zanieczyszczonych, wymagane jest przedstawienie wyników badań laboratoryjnych gruntów. W polskich przepisach o badaniach takich

nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywę Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE. (Dz.U. L 396 z 30.12.2006, s. 1).

³² Dotyczy farb i lakierów, paneli sufitu, pokryw podłogowych, w tym powiązanych spoiw, szczeliw, izolacji wewnętrznej i zewnętrznej obróbki powierzchni, w tym obróbki zapobiegającej wilgoci i pleśni.

³³ CEN/TS 16516: 2013, „Wyroby budowlane – Ocena uwalniania substancji niebezpiecznych – Określenie emisji do wnętrza budynku”.

³⁴ ISO 16000-3:2011, „Powietrze wnętrz – Część 3: Oznaczanie formaldehydu i innych związków karbonylowych w powietrzu wewnątrz pomieszczeń i w komorze badawczej – Pobieranie próbek metodą aktywną, (wersja z dnia 4.6.2021: <https://www.iso.org/standard/51812.html>)

³⁵ Proóg emisji rakotwórczych lotnych związków organicznych dotyczy 28-dniowego okresu badania.

³⁶ Draft Commission Notice, pytanie nr 118, 19.12.2022, <https://ec.europa.eu/finance/docs/law/221219-draft-commission-notice-eu-taxonomy-climate.pdf>

³⁷ Seria ISO 18400 „Jakość gleby – Pobieranie próbek”

jest mowa w §3 ust. 1 pkt 10 Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych (Dz.U. z 2012 r. poz. 463). Opracowanie dotyczące geotechnicznych warunków są częścią projektu budowlanego (projektu technicznego) sporządzanego przez projektanta.

W przypadku terenu formalnie uznanego za zdegradowany, stosowana jest procedura postępowania opisana w Prawie ochrony środowiska. Ocena oddziaływania na środowisko związana z przyszłym zagospodarowaniem danego obszaru jest częścią procedury zmiany planu zagospodarowania przestrzennego obszaru. Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, z późn. zm.), plan miejscowy podlega procedurze oceny oddziaływania na środowisko, której elementem jest wykonanie prognozy oddziaływania na środowisko. Dokumentem wymaganym przy sporządzaniu, poprzedzającym ten plan jest opracowanie ekofizjograficzne. Zakres tego opracowania jest sprecyzowany w ustawie.

Wprowadzono środki służące redukcji emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń w trakcie robót budowlanych lub konserwacyjnych.

Inwestor powinien przygotować wykaz działań skutecznie zapobiegających emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń, występujących wskutek realizacji zaplanowanych robót budowlanych lub prac konserwacyjnych. Działania powinny wpływać na efektywne obniżenie natężenia czynników negatywnych bądź prowadzić do ich całkowitego wyeliminowania, dzięki wykorzystaniu najlepszych dostępnych technik (BAT). Wdrożenie przewidzianych działań powinno podlegać kontroli zamawiającego lub podmiotu upoważnionego przez zamawiającego.

W przypadku zastosowania dodatkowej izolacji termicznej w istniejących przegrodach zewnętrznych wykwalifikowany specjalista posiadający przeszkolenie z zakresu kontroli zawartości azbestu przeprowadza badanie stanu budynku zgodnie z prawem krajowym. Wszystkie czynności związane z usuwaniem otulin zawierających lub mogących zawierać azbest, łamaniem lub mechanicznym przewiercaniem, przykręcaniem lub usuwaniem izolacyjnych płyt, paneli i innych materiałów zawierających azbest muszą być wykonywane przez odpowiednio przeszkolony personel, z uwzględnieniem kontroli stanu ich zdrowia przed realizacją takich prac oraz w trakcie i po ich realizacji, zgodnie z prawem krajowym. (dotyczy robót polegających na montażu, konserwacji i naprawie sprzętu zwiększającego efektywność energetyczną)

Inwestor zobligowany jest do posiadania dokumentu zawierającego ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, a wynik tej oceny jest uwzględniany w informacji o wyrobach zawierających azbest (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649, z późn. zm.).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8 poz. 31) wyroby zawierające azbest, przed dokonaniem termomodernizacji należy usunąć. Ewentualnie, wyroby te można zabezpieczyć (a następnie usunąć do końca 2032 r.) poprzez zabudowę przestrzeni, w której znajdują się wyroby zawierające azbest szczelną przegrodą, bez naruszenia samego wyrobu. Zatem wszystkie czynności związane z usuwaniem, zabezpieczaniem (w tym docieplaniem) elementów zawierających azbest będą wykonywane technologiami bez uszkodzania oraz z właściwym sposobem zabezpieczenia ich powierzchni.

Wymagania dotyczące przeszkolenia i kwalifikacji pracowników wykonujących prace termomodernizacyjne określone są w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. nr 216 poz. 1824) oraz rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie podmiotowych środków dowodowych oraz innych dokumentów lub oświadczeń, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy (Dz.U. z 2020 r. poz. 2415).

Po wykonaniu prac termomodernizacyjnych, zaleca się kontrolę bezpieczeństwa użytkowania budynków, polegającą na badaniach stężenia włókien azbestu w powietrzu wewnętrznym.

6.6. Ochrona bioróżnorodności

Działalność ta jest zgodna z kryteriami określonymi w dodatku D do niniejszego załącznika.

Wspomniany dodatek D (str. 144 rozporządzenia) wskazuje, że należy dopilnować, że *Przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko (OOŚ) lub procedury kontrolnej*³⁸ zgodnie z dyrektywą 2011/92/UE.

W przypadku gdy przeprowadzono OOŚ, wdraża się wymagane środki łagodzące i kompensacyjne do celów ochrony środowiska.

W odniesieniu do terenów/działań zlokalizowanych na obszarach wrażliwych pod względem bioróżnorodności lub w ich pobliżu (w tym sieci obszarów chronionych Natura 2000, obiektów światowego dziedzictwa UNESCO i obszarów o zasadniczym znaczeniu dla bioróżnorodności, a także innych obszarów chronionych) w stosownych przypadkach przeprowadzono odpowiednią ocenę, a na podstawie wniosków z tej oceny wprowadzono konieczne środki łagodzące.

Nowego budynku nie wznosi się na żadnym z następujących terenów:

- a) grunty orne i grunty uprawne o średnim lub wysokim poziomie żyzności gleby i podziemnej bioróżnorodności, o czym mowa w unijnym badaniu LUCAS;*
- b) teren niezagospodarowany o uznanej wysokiej wartości pod względem bioróżnorodności oraz teren służący za siedlisko gatunków zagrożonych (fauny i flory) wymienionych w Europejskiej czerwonej księdze³⁹ lub czerwonej księdze IUCN⁴⁰;*
- c) teren odpowiadający definicji lasu określonej w prawie krajowym i stosowanej w krajowym bilansie emisji gazów cieplarnianych lub, jeżeli nie jest ona dostępna, odpowiadający definicji lasu ustanowionej przez FAO⁴¹.*

Dokumentem potwierdzającym spełnienie tego wymagania będzie przedstawienie przez inwestora dokumentu wydanego przez właściwy urząd gminy lub miasta, poświadczającego, że teren przewidziany pod inwestycję nie nosi znamion żadnego z wymienionych terenów.

W związku z wątpliwościami dotyczącymi możliwości wykorzystania badania LUCAS na potrzeby prowadzenia inwestycji, strona polska wystąpiła do Komisji Europejskiej z pytaniem dotyczącej tej

³⁸ Procedura, w ramach której właściwy organ określa, czy projekty wymienione w załączniku II do dyrektywy 2011/92/UE mają zostać poddane ocenie oddziaływania na środowisko (o której mowa w art. 4 ust. 2 tej dyrektywy).

³⁹ IUCN, Europejska czerwona księga gatunków zagrożonych (wersja z dnia 4.6.2021: <https://www.iucn.org/regions/europe/our-work/biodiversity-conservation/european-red-list-threatened-species>)

⁴⁰ IUCN, Czerwona księga gatunków zagrożonych IUCN (wersja z dnia 4.6.2021: <https://www.iucnredlist.org>)

⁴¹ Obszar obejmujący więcej niż 0,5 hektara z drzewami o wysokości powyżej pięciu metrów i o zwarcie drzewostanu powyżej 10 %, lub drzewami, które będą mogły osiągnąć te progi in situ. Z definicji tej wyklucza się grunty przeznaczone głównie do użytku rolnego lub miejskiego; FAO, „Ocena światowych zasobów leśnych z 2020 r. Terminy i definicje” (wersja z dnia 4.6.2021: <http://www.fao.org/3/I8661EN/i8661en.pdf>)

kwestii. Komisja zgodziła się, by wymaganie uznać za spełnione, gdy inwestor potwierdzi, że grunty, na których realizowana jest inwestycja należą do V i VI klasy gruntów ornych (grunty słabe i najsłabsze) zgodnie klasyfikacją zawartą w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2021 r. poz. 1990, z późn. zm.)⁴².

⁴² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 2012 r. w sprawie gleboznawczej klasyfikacji gruntów (Dz.U. poz. 1246)

7. Ujęcie w podziale na etapy procesu inwestycyjnego

BUDOWA NOWYCH BUDYNKÓW	
Przygotowanie inwestycji	– Wyniki badań gruntów lub informacja o wynikach badań ekofizjograficznych sporządzonych na potrzeby planu miejscowego obejmującego docelową działkę – Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu – Jeśli wymagane w oparciu o przepisy krajowe: ocena oddziaływania na środowisko lub analiza ryzyka degradacji środowiska związana z utrzymaniem jakości wody – Dokument wydawany przez urząd gminy lub miasta, poświadczający, że grunt spełnia wymagania z zakresu ochrony bioróżnorodności
Projektowanie	– Charakterystyka energetyczna budynku (w projekcie) – Jakościowe i ilościowe zestawienie materiałowe – Analiza dotycząca wpisywania się w gospodarkę o obiegu zamkniętym (możliwości w zakresie demontażu obiektu lub dostosowania budynków zgodnie z ISO 20887) – Przedmiar robót z podziałem na rodzaje wyrobów, ich ilości i masę
Prowadzenie robót	– Audyt przedrozbiórkowy – Wykaz odpadów i Plan segregacji odpadów – Wykaz działań skutecznie zapobiegających emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń – Deklaracje właściwości użytkowych lub krajowe deklaracje właściwości użytkowych lub inne dokumenty potwierdzające posiadanie wymaganych właściwości przez wyroby budowlane (dla wyrobów związanych z wodą lub zawierających substancje niebezpieczne)
Oddanie do użytkowania	– Świadectwo charakterystyki energetycznej – Raport z badania szczelności budynku (dla budynków o powierzchni powyżej 5000m²) – Raport z badania termowizyjnego (dla budynków o powierzchni powyżej 5000m²) – opracowanie wskazujące na przeprowadzenie oceny śladu węglowego budynku w pełnym cyklu życia (dla budynków o powierzchni powyżej 5000m²)
RENOWACJA ISTNIEJĄCYCH BUDYNKÓW	
Przygotowanie inwestycji	– Audyt remontowy – Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu
Projektowanie	– Analiza dotycząca wpisywania się w gospodarkę o obiegu zamkniętym (możliwości w zakresie demontażu obiektu lub dostosowania budynków zgodnie z ISO 20887)
Prowadzenie robót	– Audyt przedrozbiórkowy – Wykaz odpadów i Plan segregacji odpadów – Wykaz działań skutecznie zapobiegających emisji hałasu, kurzu i zanieczyszczeń – Deklaracje właściwości użytkowych lub krajowe deklaracje właściwości użytkowych lub inne dokumenty potwierdzające posiadanie wymaganych właściwości przez wyroby budowlane (dla wyrobów związanych z wodą lub zawierających substancje niebezpieczne)
Zakończenie robót	– Świadectwo charakterystyki energetycznej
MONTAŻ, KONSERWACJA I NAPRAWA SPRZĘTU ZWIĘKSZAJĄCEGO EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNĄ	
Przygotowanie inwestycji	– Audyt energetyczny – Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu
Prowadzenie robót	– Deklaracje właściwości użytkowych lub krajowe deklaracje właściwości użytkowych lub inne dokumenty potwierdzające posiadanie wymaganych właściwości przez wyroby budowlane – Dokumentacja wykazująca zgodność z procedurami związanymi z pracami przy wyrobach zawierających azbest
Zakończenie robót	– Świadectwo charakterystyki energetycznej
MONTAŻ, KONSERWACJA I NAPRAWA SYSTEMÓW TECHNOLOGII ENERGII ODNAWIALNEJ	
Przygotowanie inwestycji	– Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu

8. Wykaz najważniejszych przepisów

Przepisy UE:

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:32020R0852>.
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0241>.
3. Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2139>.

Przepisy krajowe:

1. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków,
2. Ustawa z dnia 26 października 1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa,
3. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków (Dz.U. z 2021 r. poz. 497),
4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1225),
5. Rozporządzenie Ministra Rozwoju 11 września 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1679).